

Meindert sma

gewenste verkoop van huurwoningen door corporaties beneden verwachting blijven.

Wij richten onze hoop wederom op de regering en doen dat met vertrouwen, omdat wij hebben geconstateerd dat het deze minister ernst is om tot een samenhangende aanpak voor de oude wijken te komen. De minister onderkent als geen ander de noodzaak om harder te trekken aan een samenhangende aanpak voor deze wijken. In de brief van 2 oktober jongstleden aan de Tweede Kamer over de verschillende maatregelen voor starters op de koopmarkt, schrijft de minister dat hij bereid is om te kijken of corporaties meer mogelijkheden nodig hebben om huurwoningen te verkopen.

Wij vragen de minister om de motie uit 2000 alsnog uit te voeren. Als het nodig is, is de motie te voorzien van een nieuwe datum en andere ondertekenaars. Of voor het uitvoeren van de motie wetswijziging nodig is dan wel kan worden volstaan met een AMvB, zal moeten worden onderzocht. Is het daarbij denkbaar dat de uitvoering van het voorliggende wetsvoorstel wordt opgeschort totdat de door ons gevraagde AMvB dan wel de wetswijziging gereed is?

Dan nog een vraag aan de minister over de uitvoering, waarvoor een bedrag van 25 mln. wordt geraamd. Uit de memorie van antwoord van de indieners blijkt dat er in 2005 65.000 woningen zijn verkocht waarvan de koopsom binnen de prijsgrenzen van BEW-plus lag. In totaal 275.000 huishoudens zouden hiervoor in aanmerking komen wat hun inkomen betreft. Als het aan ons ligt, neemt die groep nog aanmerkelijk toe. Als iedereen die hiervoor in aanmerking komt na het aannemen van dit wetsvoorstel rechtens een beroep kan doen op deze nieuwe subsidieregeling, kan dat dan een zo grote aanslag op de begroting van het ministerie van VROM betekenen dat andere even belangrijke activiteiten, zoals stedelijke vernieuwing en huursubsidie in het gedrang komen? Hoe kijkt de minister daartegenaan?

Wij wachten vooral met belangstelling het antwoord van de regering af, maar het zou nog mooier zijn wanneer de indieners alsnog bereid zijn om onze motie uit te voeren.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Regels inzake inburgering in de Nederlandse samenleving (Wet inburgering) (30308).**

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Middel** (PvdA): Voorzitter. Ik heb de vrijheid genomen om mij voor dertig minuten spreektijd in te schrijven. Ik zal u geruststellen. Ik denk niet dat ik dat haal.

Mede naar aanleiding van de nadere memorie van antwoord wil de PvdA-fractie nog enkele kanttekeningen bij dit wetsvoorstel plaatsen en de minister een aantal aanvullende vragen stellen. Ik benadruk dat de PvdA-fractie niet onder stoelen of banken heeft gestoken liever op een later tijdstip over dit wetsvoorstel te willen

spreken. Dit niet alleen vanwege het vernietigende advies van de Raad van State van augustus jongstleden, waardoor wij nu een uitgekleed en incompleet wetsvoorstel behandelen. Degenen die de wet straks moeten uitvoeren, hebben daarnaast laten weten dat dit per 1 januari aanstaande feitelijk onmogelijk is. Lees bijvoorbeeld de brandbrief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en zie ook de brief van de vier grote steden. Let ook op de signalen uit de MBO Raad, de voormalige Bve Raad, die de betreffende onderwijs- en scholingsinstellingen overkoepelt. Ik denk dat alle woordvoerders inmiddels contact hebben gehad met wethouders van hun eigen politieke signatuur, die erop gewezen hebben dat het onmogelijk is om de wet per 1 januari uit te voeren.

Een meerderheid in deze Kamer heeft daar helaas geen boodschap aan, zelfs niet nadat de afgelopen weken bleek dat het kabinet de schriftelijke voorbereiding een beetje heeft afgeraffeld. Kijk bijvoorbeeld naar de nadere memorie van antwoord, waarop ik straks noodzakelijkerwijs terugkom. Het moet mij van het hart dat deze kamer van bezinning zich een beetje leent voor een onbezonnen handelwijze.

Ook uit de nadere memorie van antwoord blijkt dat bij de Raad van State een wetsvoorstel ligt van wijziging van het wetsvoorstel dat nu door ons behandeld wordt. Verder is een tijdelijke regeling vrijwillige inburgering aangekondigd. Die is nog niet openbaar en zal worden vervangen door een volgens de minister meer definitieve regeling op grond van de Wet inburgering. Als Eerste Kamer behoren wij te waken over een zorgvuldig wetgevingsproces. Daar is in dit geval geen sprake van. De Partij van de Arbeid wil graag van de minister vernemen of zij deze visie deelt, zeker nu onlangs ook in de Tweede Kamer ernstige zorgen zijn geuit over de bestuurlijke gevolgen van deze manier van wetgeving.

Om eventuele misverstanden te voorkomen: de Partij van de Arbeid is voorstander van inburgering van niet-Nederlanders, alsmede van Nederlanders die het nodig hebben, om vervolgens als volwaardig burger deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Inburgering is voor ons een instrument en geen doel op zich. Inburgering is van belang voor iedereen om op een volwaardige manier aan onze samenleving deel te kunnen nemen. In dat opzicht is inburgering een perfect instrument, zodat wij allen betrokken burgers kunnen zijn en de samenleving sociale cohesie kent. Een wettelijk kader voor de inburgering is bepaald geen overbodige luxe, zeker niet als met dat kader tot uitdrukking wordt gebracht dat inburgering een recht is en dus geen plicht. Dat is net even anders dan de regering het ziet. Zeker deze minister ziet inburgering als een plicht. Als ik het verkeerd zie, hoor ik dat graag.

Mijn fractie is er nog niet van overtuigd dat in dit wetsvoorstel het uitgangspunt van inburgering als recht voldoende tot uitdrukking komt. Juridisch gezien is van nog groter belang dat het onderhavige wetsvoorstel strijdig lijkt te zijn met onder meer uiteenlopende door ons land aangegane overeenkomsten en Europese richtlijnen. Daarop zal de bijdrage van mijn fractie vooral gericht zijn.

Ik begin met de nadere memorie van antwoord, het sluitstuk van de schriftelijke voorbereiding. Eerst een uitvoerige uitwisseling van vragen en antwoorden aan de overzijde. Vervolgens enkele negatieve adviezen van de Raad van State en povere reacties van het kabinet

Middel

daarop. Daarna ons eigen verslag, dat een memorie van antwoord van maar liefst zestig pagina's oplevert, maar desondanks niet afdoende is. Ten slotte een nader verslag van onszelf en binnen twee dagen was reeds het antwoord van de regering daar. Ik moet zeggen dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst een voorbeeld kan nemen aan de snelheid van werken, maar wat de inhoud betreft is mijn fractie nog niet gerustgesteld. Daarnaast blijf ik natuurlijk zeer benieuwd naar het verloop van de discussie over het nu nog ontbrekende deel van de wet aan de overzijde. Wij beleven wat dit betreft een staatsrechtelijk novum, maar het is nog maar de vraag of wij daar zo blij mee moeten zijn.

Een bont, maar hooggeleerd gezelschap van deskundigen met veel expertise in vreemdelingenrecht en vreemdelingenbeleid heeft ons gewezen op de onvolkomenheden en tegenstrijdigheden van dit wetsvoorstel. Opmerkelijk was dat dit gezelschap bepaald niet alleen bestond uit, wat ik maar noem, linksige types, aan wie toch al het imago kleeft dat ze overal tegen zijn, zeker als het van dit kabinet en van deze minister komt. Dat was niet het geval bij dit gezelschap van achttien hoogleraren. Een brief van prof. Kees Groenendijk, volgend op die van de achttien hoogleraren, werd door onze commissie voor Justitie gebruikt als basis voor het nadere verslag, waar mijn fractie nog enkele vragen aan heeft toegevoegd. Prof. Groenendijk heeft de commissie voor Justitie inmiddels laten weten dat de regering in de nadere memorie van antwoord opvallend veel woorden nodig heeft om te betogen dat het discriminatieverbod in de Associatieovereenkomst EEG-Turkije en de gelijkebehandelingsbepaling in richtlijn 2309EG geen betekenis hebben voor de regeling van de inburgering in dit wetsvoorstel.

Het standpunt dat inburgering niet valt onder de werkingssfeer van de genoemde overeenkomst is in strijd met het advies van de Raad van State. De Raad stelt immers in zijn advies van begin augustus 2006 dat "op grond van verschillende door de EU gesloten associatieakkoorden, waaronder die met Turkije, het opleggen van inburgeringsverplichtingen aan personen afkomstig uit die landen niet in alle gevallen mogelijk is". Dat impliceert dus dat een inburgeringsverplichting volgens de raad onder de werkingssfeer van die associatieakkoorden valt. Het standpunt van de regering is verder strijdig met door de minister zelf gevraagde adviezen van de Europese Commissie, van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, van de Universiteit van Tilburg en met uitspraken van deskundigen in het associatierecht in Nederland en Duitsland. Als de minister de bijbehorende voetnoten wil hebben, dan kan zij die van mij krijgen.

Eén daarvan wil ik de minister niet onthouden. Prof. Groenendijk wijst ons, leden van de commissie voor Justitie, op een bijdrage van Oosterom-Staples, die onlangs schreef dat het gezien de rechtspraak van het Hof van Justitie heel goed denkbaar is dat het Hof "tot de conclusie zal komen dat de Nederlandse inburgeringsplicht in het geval van Turkse onderdanen die binnen de personele werkingssfeer van het associatierecht vallen de toets aan artikel 9 Associatieovereenkomst niet kan doorstaan". Dit is te vinden in het tijdschrift Migrantenrecht, jaargang 2006, pagina 129. Nu wil het toeval dat deze schrijver ook de auteur was van het rapport van de Universiteit van Tilburg, waarnaar de minister in de

Kamerstukken veelvuldig verwijst. Hoe denkt de minister het een met het ander te rijmen?

Nog meer over artikel 9 van de Associatieovereenkomst tussen de EEG en Turkije. In de nadere memorie van antwoord bevestigt de regering dat Besluit 1/80 van de Associatierraad volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie "de geleidelijke integratie van Turkse werknemers en hun gezinsleden in de arbeidsmarkt van de lidstaat van ontvangst tot doel heeft". Toch stelt de regering dat de inburgeringsplicht niet binnen de werkingssfeer van de Associatieovereenkomst valt. Beide stellingen zijn toch met elkaar in tegenspraak? Het betoog over vrij werknemersverkeer, Douane-unie en over programmatisch karakter kan daaraan niets afdoen. De betreffende bepalingen van associatierecht zijn bindend voor Nederland en hebben volgens het Hof van Justitie rechtstreekse werking. Of niet soms, mevrouw de minister?

De regering stelt dat inburgering geen vorm van algemeen onderwijs zou zijn. Volgens de deskundigen is dit voor dit wetsvoorstel irrelevant. Beslissend is dat onderwijs binnen de werkingssfeer van de Associatieovereenkomst valt en dat dit wetsvoorstel regels geeft voor vormen van onderwijs en de financiering daarvan. Het eerste betwist de regering niet, het tweede kan moeilijk worden betwist, want in het wetsvoorstel komt het woord "onderwijs" tien keer voor, het woord "examen" 55 keer en het woord "cursusinstelling" vijf keer. Het discriminatieverbod van artikel 9 van de Associatieovereenkomst is derhalve op de voorgestelde regeling van toepassing. Zo oordelen ook de eerder door mij genoemde instanties en daarnaast tal van deskundigen die hierover hebben doorgeleerd. Wederom kan ik u de voetnoten verschaffen. Dit algemene discriminatieverbod werkt voor andere vormen van onderwijs en onderwijsfaciliteiten naar het specifieke discriminatieverbod voor het algemeen onderwijs aan kinderen dat in artikel 9 van Besluit 1/80 wordt geregeld. Ook het betoog van de regering dat toepassing van de huidige Wet inburgering nieuwkomers, de WIN, op Turkse burgers die rechten ontnemen aan de Associatieovereenkomst strijdig zou zijn met artikel 13 van Besluit 1/80 illustreert dat nationale regels omtrent inburgering wel degelijk binnen de werkingssfeer van die overeenkomst vallen. Bovendien volgt uit dat betoog dat dit wetsvoorstel 30308 ook strijdig is met artikel 13 van Besluit 1/80 dat invoering van nieuwe beperkingen voor de toegang tot arbeid verbiedt. Onder de WIN blijft 500 uur cursorisch onderwijs voor ca. 75% van de deelnemers onvoldoende om het beoogde niveau van taalkennis te halen. Hoe kan de regering dan serieus menen dat Turkse werknemers en hun gezinsleden alleen via internet of zelfstudie nu wel het vereiste niveau kunnen halen? Velen zullen ook in de toekomst op cursorisch onderwijs zijn aangewezen. Als dat onderwijs in of nabij hun woonplaats niet buiten werktijd wordt gegeven, zullen zij aangewezen zijn op dagonderwijs en daardoor in hun mogelijkheden om te werken worden beperkt. Dat nu is strijdig met artikel 13 van Besluit 1/80! Dat erkende de regering in 1997 en dat geldt nog steeds. De invoering van marktwerking en vrijlating van de manier waarop de taalkennis wordt verkregen, doet daar niets aan af. Als de minister daar anders over denkt – dat veronderstel ik eigenlijk wel – dan hoor ik graag ook haar argumenten.

Daar komt nog iets bij en dan maak ik even een zijsprongetje nu wij toch bij het cursorisch onderwijs zijn

Middel

beland. Want, welke aantallen moeten de gemeenten eigenlijk jaarlijks realiseren? Zijn dat er inderdaad 11.000, zoals uit de indicatieve verdeling van de budgetten valt op te maken? Maar die verdeling is gebaseerd op de financiële kaders en op niet meer dan die kaders! Wat betekent het voor het aantal zelfdoeners? Is dat niet veel te veel? Wat betekent het voor het aantal cursussen dat gemeenten moeten aanbieden? Is dat niet veel te weinig? Mijn fractie wil graag de antwoorden van de minister hierop horen en daar komt bij dat het feit dat er bezuinigd wordt in verband met de daling van nieuwkomers meteen betekent dat de inspanning voor het aantal oudkomers ook niet wordt vergroot.

Voorzitter. Een allerlaatste opmerking over artikel 9 van Associatieovereenkomst EG-Turkije. Het discriminatieverbod van artikel 9 van deze overeenkomst betekent tevens dat Turkse burgers die rechten aan die overeenkomst ontleen op dezelfde manier als Nederlanders aanspraak krijgen op de faciliteiten van de aangekondigde regeling Vrijwillige inburgering 2007. Dat lijkt mij althans een logische redenering. Als dat niet zo is, hoor ik dat graag van de minister.

Vervolgens en aansluitend bij het nader verslag wil de PvdA nog even stilstaan bij artikel 11 van Richtlijn 2003/109/EG. Voor derdelanders die de nieuwe status van langdurig ingezetenen in een andere lidstaat in Nederland hebben verkregen of zullen krijgen, bepaalt artikel 11 van die richtlijn dat zij op het punt van onderwijs en diensten gelijk moeten worden behandeld als Nederlanders. Zoals ik net al heb aangetoond, geeft dit wetsvoorstel regels over onderwijs, ook al wordt de uitvoering van het onderwijs deels aan de markt overgelaten. Bovendien is de beoogde facilitering van inburgering in de beoogde regeling vrijwillige inburgering onmiskenbaar een dienst die de overheid aan de betrokken Nederlanders verleent. Langdurig ingezetenen hebben derhalve aanspraak op gelijke behandeling op dit punt. Hoe de Nederlandse regering zich bij de verdere onderhandelingen over deze richtlijn zal opstellen is, paradoxaal genoeg, volkomen irrelevant. Want beslissend zijn de tekst, de structuur en de doelstelling van de richtlijn en dat zegt zo veel mogelijk gelijke behandeling als EU-burgers. Nederland heeft daar in 2003 mee ingestemd en kan daar dus gewoon niet op terugkomen. Ik vraag de minister of zij die opvatting deelt. Als dat niet zo is, waarom dan niet?

Derdelanders die de status van langdurig ingezetenen in een andere lidstaat hebben verkregen en in die lidstaat aan inburgeringsvoorwaarden hebben voldaan, zijn volgens artikel 15 vrijgesteld van inburgeringsvoorwaarden in Nederland. Wel kan van hen gevergd worden dat zij een taal cursus Nederlands volgen. Het idee dat zij daarna alsnog inburgeringsplichtig zouden worden, is in strijd met de structuur van de richtlijn en met het compromis in de Raad van Ministers dat derdelanders slechts in één lidstaat inburgeringsplichtig zijn. De conclusie van de PvdA-fractie is daarom vooralsnog dat het discriminatieverbod van artikel 9 Associatieovereenkomst en de bepalingen over gelijke behandeling in artikel 11 van de Richtlijn 2003/109 EG betekenen dat Turkse burgers en langdurig ingezetenen derdelanders, die deze status in Nederland of elders verkregen hebben, net als Nederlanders niet tot inburgering kunnen worden verplicht en dat zij onder dezelfde voorwaarden als Nederlanders aanspraak kunnen maken op het cursusaanbod van de Regeling

vrijwillige inburgering 2007. Verder mogen persoonsgegevens van beide groepen niet worden opgenomen in het Bestand Potentieel Inburgeringsplichtigen.

Het is het kernpunt van de inbreng van de PvdA-fractie dat wij van de minister willen horen dat de Wet inburgering voor beide groepen, Turkse burgers en langdurig ingezetenen derdelanders, niet wordt ingevoerd, voordat de Raad van State en de Europese Commissie advies hebben uitgebracht over de vraag of het opleggen van de inburgeringsplicht aan deze groepen is te rijmen met het gemeenschapsrecht. Een heldere vraag die een helder antwoord verdient.

De verplichting tot gemeenschapstrouw van artikel 10 EG-Verdrag laat niet toe dat de regering zich strijdig met het gemeenschapsrecht gedraagt, zolang het Hof van Justitie die strijdigheid niet uitdrukkelijk heeft vastgesteld. Dergelijk gedrag vertoont de regering echter wel bij het opleggen van leges aan Turkse burgers. Hoewel de rechtbanken in Den Haag en Rotterdam hebben geoordeeld dat die legesheffing strijdig is met besluit 1/80, de Europese Commissie ter zake een inbreukprocedure tegen Nederland is begonnen en de Afdeling Bestuursrechtspraak vragen aan het Hof van Justitie heeft voorgelegd, gaat de regering gewoon door met het opleggen van die met het EG-recht strijdige leges. Die opstelling verdient geen herhaling bij de Wet inburgering.

Bij de nadere memorie van antwoord wil de PvdA-fractie nog een enkele kanttekening plaatsen. Ik volg daarbij de nummering van de regering. Het eerste punt van de nadere memorie van antwoord betreft de novelles. Mijn fractie vindt het een goede zaak dat op ons verzoek artikel 48 wordt aangepast – het woord "personen" wordt vervangen door het woord "vreemdelingen" – zodat duidelijk is dat geen gegevens van Nederlanders in het Bestand Potentieel Inburgeringsplichtigen kunnen worden opgenomen.

De regering stelt verder dat het door de Raad van State geforceerde voorstel om te voorkomen dat Nederlandse onderdanen tot inburgering worden verplicht, geen novelle is. Het is volgens de regering geen novelle, maar een wetsvoorstel ter aanpassing van het voorliggende wetsvoorstel. Volgens de Dikke van Dale – ik heb niet gegoogeld – is een novelle echter een nieuw wetsontwerp, meestal van beperkte strekking. Er worden dus wel degelijk twee novelles aangekondigd: het eerste tot wijziging van een aantal artikelen en het schrappen van artikel 4 en het tweede om een wettelijke basis voor vrijwillige inburgering te schrappen. Dit is geen woordenspelletje, want het zegt iets over de onzorgvuldigheid waarmee de regering dit wetsvoorstel er nog even door wil jassen. Zo ga je staatsrechtelijk niet met dit soort zaken om.

Het tweede punt van de nadere memorie van antwoord betreft de vrijwillige inburgering. Ik heb al uitvoerig betoogd dat op grond van het EG-recht Turkse burgers en derdelanders met de status van langdurig ingezetenen wat betreft de faciliteiten voor vrijwillige inburgering op dezelfde manier als Nederlanders moeten worden behandeld. Omdat Nederlanders niet inburgeringsplichtig zijn, kunnen deze twee groepen daartoe ook niet worden verplicht.

Het derde punt betreft de marktwerking. In de eerste alinea schrijft de minister dat er sprake is van voldoende landelijke dekking van het cursusaanbod. Waarop baseert zij deze stelling? De minister verzamelt toch zeker al

Middel

enkele jaren geen gegevens meer over de wachtlijsten voor inburgeringscursussen? Als ik niet verkeerd ben geïnformeerd: waarop baseert zij dan deze stelling? Op welke financiële prikkels doelt de minister in de tweede alinea als er tegen haar verwachting in toch onevenwichtigheid tussen vraag en aanbod zou zijn? Waarop is de stelling gebaseerd dat vraag en aanbod in evenwicht zijn? Er is immers geen systematische informatie over wachtlijsten. Waarom is dit verder relevant voor de vraag of er voldoende aangepast aanbod is voor nieuwkomers om het vereiste niveau te kunnen halen? Het aandeel van de oudkomers dat met behulp van cursussen het beoogde eindniveau behaalde, is zeer gering.

Punt vier betreft de termijn en het begin daarvan. Het begin hangt van een reeks factoren af. Ondanks alle omhaal van woorden blijkt het begin van de termijn niet rechtstreeks uit de wet. Als de verblijfsvergunning met terugwerkende kracht wordt verleend, wat in de praktijk vaak gebeurt, begint de inburgeringsplicht volgens de minister niet bij het begin van het rechtmatig verblijf maar bij de bekendmaking van de beslissing. Dat is natuurlijk een belangrijke toezegging. De vraag is of die toezegging in een van die twee novelles, waar de minister toch nog mee bezig is, kan worden opgenomen. Dat kan gewoon via een nota van wijziging.

Punt vijf gaat over het niveau van het examen. In de drie rapporten die in de vijfde alinea van punt vijf worden genoemd, staat alleen iets over de wenselijkheid van efficiëntere taalverwerving. De commissie-Franssen – de voorzitter daarvan is een partijgenoot van de minister – stelt dat niveau A2 in beginsel haalbaar is. In geen van die rapporten wordt antwoord gegeven op de vraag van de Partij van de Arbeid hoe de regering in redelijkheid kan stellen dat met hogere financiële lasten en bestuurlijke boetes, zonder garantie van een toereikend cursusaanbod, het aandeel inburgeringsplichtigen dat het vereiste niveau haalt daadwerkelijk sterk zal stijgen. Ik vraag daarom nogmaals waarom de minister in de laatste zin spreekt over het in staat stellen van het beter waarmaken van de eigen ambities in plaats van over de reële mogelijkheid om het bij wet vereiste niveau te bereiken. Hierin zit een tegenstrijdigheid.

Onder punt zes, dat gaat over de kosten, is het antwoord van de minister op de vragen van mijn fractie opnieuw ontwijkend. De minister weet het antwoord waarschijnlijk niet omdat de prijs op de markt vrij, en dus onbekend, is. Of een gemeente al dan niet inburgeringsfaciliteiten zal aanbieden, is ook onbekend. Hoe kan de minister in dit verband stellen, onder andere in de eerste memorie van antwoord, dat de wet geen onredelijke lasten op de inburgeringsplichtige ingezetene legt? Zij gaat een vergaande stelling aan, maar kan die niet staven. Zij heeft althans niet inzichtelijk gemaakt op welke informatie die stelling gebaseerd is.

Onder punt zeven staat dat oudkomers als nieuwkomers worden behandeld. De minister antwoordt dat taalvaardigheid op niveau A2 nodig is. Daarmee zegt zij niets over de redelijkheid of onredelijkheid, bij elke te late indiening van een verzoek om verlenging van de verblijfsvergunning een oudkomer als nieuwkomer te behandelen. Dat geldt zelfs als de te late indiening te wijten is aan het niet kunnen betalen van de leges. Zou de redenering van de minister nu echt bijdragen aan een hogere taalvaardigheid onder de betrokken oudkomers?

Punt acht gaat over de inburgeringsvereisten voor de verlening van verblijfsvergunningen. De PvdA-fractie

hoopt inzake de antihardheidsbepalingen dat de toezegging in de derde alinea in de praktijk voldoende zal zijn. Zij zegt namelijk dat inburgeringsplichtigen voor wie het ondanks hun aantoonbaar geleverde inspanningen redelijkerwijs niet mogelijk is om het inburgeringsexamen te behalen, evenmin verweten zal worden dat zij het inburgeringsexamen niet hebben behaald. Ook zij worden van de inburgeringsplicht ontheven. Deze ontheffing werkt door in de uitzonderingen die zijn voorzien bij de koppeling van de verblijfsvergunning aan het inburgeringsvereiste. De minister heeft eerder aangegeven welke groepen in elk geval zijn vrijgesteld: mensen met een grote lichamelijke beperking en mensen met een verstandelijke handicap. Nu voegt zij daar een categorie mensen aan toe waarbij het begrip "redelijkerwijs" wordt ingevoerd. Ik vraag mij af hoe dat begrip moet worden ingevuld. Wie bepaalt dat?

Over de punten negen en tien heb ik al voldoende gezegd. Die gaan over de associatieovereenkomst en Turkije en artikel 11 van de richtlijn 2003. Ik kom daarmee bij mijn laatste punt. Die dertig minuten blij ik dus lang niet nodig te hebben.

De heer **De Graaf** (VVD): Ik stel u graag een vraag over dat begrip "redelijkerwijs". Ik hoop dat u zich realiseert dat u dat zelf bepaalt, in uw functie als gemeentebestuurder.

De heer **Middel** (PvdA): Dat is heel slim. Ik vind het ook wel geestig dat uitgerekend u dat tegen mij zegt, collega. Het gaat mij vooral om dat begrip "redelijkerwijs". Ik kan daar niet zo vreselijk veel mee. Misschien dat u hier meer ervaring mee heeft. Als een antihardheidsbepaling wordt opgenomen, hetgeen gelukkig het geval is, dan moet ook explicieter worden aangegeven wie daar al dan niet onder vallen. Voor een deel wordt dat heel duidelijk gedaan. Het gaat dan om mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Voor het andere deel blijft dat echter vaag. Juist als moet worden besloten of iemand redelijkerwijs ergens aan kan voldoen, moeten meer handvatten worden geboden. Geloof mij of niet, maar ik heb het vertrouwen dat de rijksoverheid mij die handvatten levert.

Voorzitter. Mijn laatste punt zijn de hoge uitvoeringslasten. Zijn deze niet deels te wijten aan het gekozen systeem, dat zeer complex is? Het is een systeem van in de eerste plaats wettelijke verplichtingen en sancties met reeksen uitzonderingen, en ten tweede een vrije markt die vervolgens met een ingewikkeld stelsel van financiële prikkels en faciliteiten moet worden gecorrigeerd.

Ik realiseer mij dat de PvdA-fractie nog heel wat vragen heeft en dat er nog heel wat antwoorden moeten komen voordat wij kunnen zeggen of wij met dit wetsvoorstel akkoord kunnen gaan of niet. Wij wachten de beantwoording af van de minister. Inburgering is iets waar wij op zichzelf niets op tegen hebben en een wettelijk kader ook niet, daar ben ik duidelijk in geweest. Ik heb bezwaren tegen het feit dat wij nu, op dit moment, over dit wetsvoorstel moeten praten, maar wij zijn als fractie zeker zo loyaal dat wij dat dan ook met volledige inzet doen. Daar hebben wij het verder niet meer over. Ik wacht gewoon de antwoorden van de minister af en dan debatteren wij wel verder.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Zaterdag was ik met mijn zoon Jacob mee naar de wedstrijd van zijn voetbalelftal tegen Sprinkhanen uit Nieuw-Dijk, een dorpje in de buurt van Didam. Voor de Randstedelingen: ten oosten van Utrecht. Jacob speelt bij RKPSC uit Panterden, omdat in ons eigen dorp te weinig kinderen zijn voor een volwaardig elftal. Voor de Randstedelingen: ik woon ook ten oosten van Utrecht. Na afloop stond ik met enkele vaders – hoofdzakelijk uit Panterden – na te praten. Een van hen bracht het gesprek op de verkiezingen. Het was hem opgevallen dat zo weinig aandacht was besteed aan de integratieproblematiek. Als illustratie van de bezorgdheid vertelde een ander het verhaal over een groep Turkse gezinnen die tot een paar jaar geleden in Panterden woonde, bij elkaar in de Kanaalstraat. De vaders deden mee aan allerlei verenigingsactiviteiten bij het voetbal, op school en in de fanfare; zij spraken heel behoorlijk Nederlands. De kinderen deden volop mee op de relatief kleine basisschool. De moeders zag men in het dorp wel, bijvoorbeeld als de kleinsten naar school werden gebracht, maar men sprak ze niet, hooguit de bakker of de eigenaar van de supermarkt. Zij kwamen niet op ouderavonden, men zag ze niet bij schoolactiviteiten en niet bij evenementen in het dorp. Deze Turkse moeders gingen alleen met elkaar om. Uit de schaarse contacten was wel duidelijk dat de moeders weinig of geen Nederlands spraken. Toen een deel van de kinderen naar de middelbare school in Zevenaar ging, vertrok de hele groep Turkse gezinnen naar die plaats en vestigde zich weer zoveel mogelijk bij elkaar in de buurt.

Wijlen prof. Jan Roes, oprichter van het Katholiek Documentatiecentrum aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, heeft in tal van lezingen en publicaties aangetoond dat vrouwen in de katholieke gemeenschap eeuwenlang feitelijk de sociaal-culturele draagsters waren van de religieuze identiteit van katholieken. In de opvoeding en verzorging droegen zij die identiteit over op hun kinderen. Hun bijdrage daarin was groter dan die van het onderwijs, dat vooral de sociaal-economische emancipatie van de kinderen bevorderde. Ook in die emancipatie speelden moeders overigens een belangrijke rol, zoals ik uit eigen ervaring weet. Meer nog dan mijn vader stimuleerde mijn moeder mij om te lezen, te leren en te studeren. In de analyse van Roes was de secularisering onder katholieken vooral een gevolg van het onvermogen van de kerk om aansluiting te houden bij de sociaal-culturele ontwikkeling van vrouwen.

In de discussie over integratie ontstaat vaak de indruk dat integreren betekent: opgeven van eigen waarden en normen en aanvaarden van die van de ander. Met het woord assimilatie wordt die statische, enge en ook wel benauwende opvatting van integratie het duidelijkst tot uitdrukking gebracht. Wie terugblijkt op de laatste twee eeuwen van onze geschiedenis ziet echter niet zozeer een canon die bij wijze van integratie slechts aanvaard hoeft te worden, als ware het de aanvaarding van een openbaring, maar een ontwikkelingsgang, waarin natievorming, gemeenschapsvorming en emancipatie met horten en stoten plaatsvonden. Plaatsvonden en niet hun beslag kregen, want het proces is niet geëindigd. De identiteit van de Nederlander van vandaag is niet identiek aan die van de Nederlander van vijftig jaar geleden. Sterker nog: mijn persoonlijke identiteit is niet

meer dezelfde als die van twintig jaar geleden, al was het maar, omdat menigeen in mijn omgeving vond dat ik in gunstige zin veranderde toen mijn vrouw in mijn leven kwam. En sinds ik in het CDA met protestanten in contact kwam, ben ik mij mijn katholieciteit sterker bewust geworden én is mijn waardering voor mijn protestantse zusters en broeders toegenomen.

Het begrip assimilatie als beleidsdoel van integratie of zelfs als vervanging van het begrip integratie staat mij dan ook tegen. Het impliceert dat de identiteit die men als allochtoon uit de eigen cultuur meebrengt als het ware zou moeten verwerpen, in ieder geval afwerpen, en zich een nieuwe identiteit zou moeten aanmeten. Die benadering spreekt mij niet aan. Datzelfde geldt voor het begrip multiculturele samenleving. Het impliceert evenzeer een tamelijk beperkte en statische opvatting van cultuur, waarbij het accent ligt op uiterlijke verschijningsvormen die naast elkaar bestaan, zonder rekening te houden met de immanente ontwikkelingsgang van iedere cultuur en de consequenties van interactie. Die interactie leidt dan weer tot inculturisatie van verschijnselen uit een andere cultuur, dan weer tot een behoefte om de eigen cultuur te bevestigen, waarbij men teruggrijpt op het verleden. De Nederlandse canon is daarvan een voorbeeld. Tien jaar geleden was men om het idee uitgelachen, vandaag lijkt het vooral een middel voor autochtone Nederlanders om zich van hun identiteit bewust te worden.

Integratie betekent evenmin dat men zich aansluit bij een soort meerderheidscultuur. Zeker voor ons land geldt dat de culturele pluriformiteit – ook binnen en tussen groepen autochtonen – zo groot is dat men moeilijk kan spreken van een meerderheidscultuur. Vermoedelijk valt voor de meeste democratische staten een analyse te maken die tot dezelfde conclusie leidt. Culturele uniformiteit past ook conceptueel eerder bij een dictatuur waar een bepaalde opvatting van bovenaf opgelegd wordt.

De kern van integratie schuilt mijns inziens in twee elementen die elkaar veronderstellen. Het ene is, dat er een elite is in de samenleving die zich welbewust beschouwt als drager van gemeenschappelijke waarden, publiek het debat voert over die waarden, hun betekenis voor het onderling samenleven van mensen en voor het door de overheid te voeren beleid. Het tweede element is dat die elite open moet staan voor eenieder; sociale mobiliteit derhalve. Zonder dergelijke mobiliteit sluit een elite zich af van onderstromen in de samenleving, terwijl tegelijkertijd talent wordt ontmoedigd om zich te ontwikkelen. Sociale mobiliteit was een van de weldadige eigenschappen van de verzuiling en is nog steeds een belangrijk kenmerk van de Nederlandse samenleving. Sociale mobiliteit veronderstelt echter geen egalitaire samenleving, maar wel een samenleving waarin de elite wil weten dat zij elite is en de overheid wil weten dat zij gezag uitoefent.

Beide noties van een waardengeoriënteerde elite en van sociale mobiliteit vindt men terug in de aanhef van artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake de Economische, Sociale en Culturele Rechten. Dit luidt: The States, Parties to the present Covenant recognize the right of everyone to education. They agree that education shall be directed to the full development of the human personality and the same of its dignity, and shall strengthen the respect for human rights and fundamental freedoms. They further agree that education shall enable

Van de Beeten

all persons to participate effectively in a free society, promote understanding, tolerance and friendship among all nations and all racial, ethnic or religious groups, and further the activities of the United Nations for the maintenance of peace.

Het verdrag roept als het ware de politieke elite van de staten op, door onderwijs de leden van de samenleving in staat te stellen de mensenrechten daadwerkelijk uit te oefenen, te participeren in de samenleving op politiek, sociaal, economisch en cultureel terrein. Door onderwijs verkrijgt men enerzijds de kennis en de vaardigheid die nodig zijn om voor het eigen bestaan direct relevante rechten te kunnen uit oefenen en anderzijds de toegang overeenkomstig haar of zijn talenten tot een eigen plaats in de samenleving, ook een plaats in de elite. Dit brengt mij bij een tweetal thema's waar ik langer bij wil stilstaan alvorens met enkele uitvoeringspunten af te sluiten. Het eerste betreft de vraag in hoeverre een verplichte inburgering – de inburgering wordt verplicht, mijnheer Middel – die naar mijn visie noodzakelijk is om rechten te kunnen uitoefenen, voor allochtonen met de Nederlandse nationaliteit of burgers van landen waarmee de Europese Unie associatieakkoorden sloot en aan wie wij derdelanders kunnen toevoegen, strijdig is met het gelijkheidsbeginsel of met toegangsrechten op grond van die akkoorden. Het tweede betreft de vraag wat de bijdrage van dit wetsvoorstel zal zijn aan de integratie van juist de zwakste allochtone leden van onze samenleving: met name vrouwen. Het wordt mij vreemd te moede als ik analyses lees, ook van op zichzelf hooglijk door mij gewaardeerde hoogleraren als Entzinger en Groenendijk, waarin wordt benadrukt dat het oorspronkelijke wetsvoorstel en ook het gewijzigde dat thans voorligt, een inbreuk maakt op bepaalde rechten. Dat wordt mij vreemd te moede, omdat die analyses volkomen voorbijgaan aan de rechtspolitieke vraag of het aanvaardbaar is dat grote groepen burgers de facto worden uitgesloten van een daadwerkelijke uitoefening van én door internationale verdragen én door de Nederlandse Grondwet gearandeerde rechten, door de overheid het recht te ontzeggen, die burgers te verplichten tot een zodanige scholing dat zij een absoluut minimumniveau bereiken, dat hen tot die uitoefening in staat stelt. Ik zou die vraag met grote stelligheid ontkennend willen beantwoorden. Het is immers evident dat mensen die geen Nederlands spreken op tenminste A1-niveau niet daadwerkelijk aan uitoefening van hun recht op vrije meningsuiting of van het kiesrecht toekomen. Het is immers evident dat vrouwen die niet in staat zijn, ten minste op dat niveau te lezen, nimmer toekomen aan het effectueren van hun recht op gelijke behandeling. Het is immers evident dat zonder een minimum aan kennis van de Nederlandse samenleving politieke noch sociale rechten op een effectieve manier kunnen worden uitgeoefend. Een juridische redenering die ertoe leidt dat met een beroep op het gelijkheidsbeginsel of op gelijke toegang tot de Europese Unie, burgers worden afgehouden van de vervulling van de voorwaarde om burgerrechten uit te oefenen, strijdt met juridische logica.

De heer **Middel** (PvdA): Ik heb met belangstelling naar het eerste deel van het betoog van de heer Van de Beeten over zijn persoonlijke ervaringen geluisterd. In de overgang op het tweede gedeelte begaf hij zich volgens mij alleen op een hellend vlak. Ik hoor graag van hem of ik het juist zie; ik hoop dat ik het onjuist zie. In de eerste

plaats zegt hij dat bij de redenering van de Raad van State om een deel van het wetsvoorstel eruit te halen, kanttekeningen kunnen worden geplaatst. Daarna zegt hij dat mensen die niet aan bepaalde basisvereisten voldoen om in de samenleving te kunnen participeren op het niveau dat volgens hem noodzakelijk is, bepaalde grondrechten niet kunnen uitoefenen. Zo heb ik het begrepen. Begeeft hij zich zodoende niet op een hellend vlak? Laat mij een analogie maken met de strijd om het algemeen kiesrecht. In de negentiende eeuw leefden wij in een systeem waarin mensen die aan de onderkant van de samenleving verkeerden en niet konden lezen en schrijven, niet mochten stemmen en dus hun macht niet mochten uitoefenen. Ik wil niet zeggen dat de heer Van de Beeten een terugkeer naar die situatie bepleit, maar zijn redenering houdt in dat aan bepaalde burgers hun grondrechten kunnen worden onthouden als zij niet aan een bepaald niveau voldoen dat in zijn ogen vereist moet zijn. Begeeft hij zich daarmee niet op een hellend vlak?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik dacht dat ik exact het tegendeel had betoogd. Omdat iedereen kiesrecht behoort te hebben en gelukkig in dit land daadwerkelijk heeft, vind ik het noodzakelijk dat wij die mensen in staat stellen om dat kiesrecht daadwerkelijk op een effectieve manier uit te oefenen door te leren lezen, schrijven en begrijpen hoe de samenleving functioneert.

De heer **Middel** (PvdA): Ik kreeg van u de indruk dat u het omdraaide. U zei namelijk dat iemand die niet aan die dingen kan voldoen, dat kiesrecht niet kan uitoefenen.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Nee.

De heer **Middel** (PvdA): Dan ben ik heel blij dat ik u verkeerd begrepen heb. Dank u wel.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik ben blij dat ik u een rustige avond bezorg.

Ik sprak zojuist over een minimumniveau. Wanneer het om de Nederlandse taal gaat, betreft het nog steeds een laag niveau. Niveau A2 houdt in: "De betrokkene kan op dit niveau zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband houden met zaken van direct belang (bij voorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Hij of zij kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Hij of zij kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van diverse behoeften beschrijven." Dit werd door de commissie-Franssen te bezwaarlijk geacht voor een deel van de inburgeringsplichtigen, namelijk waar het schrijven betreft. Hier en daar, ook door de groep hoogleraren onder leiding van de professoren Entzinger en Groenendijk, wordt bekritiseerd dat het niet-bereiken van taalniveau A2 kan worden gesanctioneerd met een bestuurlijke boete en onthouding van een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Opnieuw werd het mij daarbij vreemd te moede. Ten eerste kan men in redelijkheid niet volhouden dat het door de minister gekozen niveau te zwaar is. Eerder ben ik geneigd om – met de woordvoerder voor het CDA aan de overzijde, mevrouw Sterk – te pleiten voor hogere eisen, naar

Van de Beeten

niveau B1. Ten tweede vooronderstelt ook het advies van de commissie-Franssen dat de capaciteiten van de inburgeringsplichtigen zo gering zijn dat een hoger niveau niet is te behalen.

Er zijn verschillende redenen om aan de daaraan ten grondslag liggende analyse te twijfelen. Zo is het niet eenvoudig om met bijvoorbeeld het gangbare testmateriaal mensen die uit andere taalgebieden of culturen afkomstig zijn betrouwbaar te testen op intelligentie of capaciteiten. Zo wordt de voormalige Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Lubbers niet moe te beklemtonen dat vluchtelingen juist sterke mensen zijn. Dat geldt ook voor veel inburgeraars die als immigrant ons land zijn binnengekomen. Aan hen eisen stellen, hoger dan thans voorgesteld, wordt wel gekwalificeerd als afschrikking. Met meer recht kan men dat aanmerken als een blijk van vertrouwen in de capaciteiten van deze mensen.

De CDA-fractie heeft niettemin begrip voor de keuze van de minister en de Tweede Kamer om thans in te zetten op het lagere niveau als maatstaf voor het inburgeringsexamen. Zij waardeert het echter evenzeer dat – zoals ook bepleit door onze geestverwante fractie aan de overzijde – de minister de wet zo heeft aangevuld dat inburgeraars worden aangemoedigd om van meet af aan te proberen een hoger niveau te bereiken, zelfs tot op het niveau van de startkwalificatie voor het beroepsleven. Als men in aanmerking neemt dat van de werkzoekenden zonder startkwalificatie allochtonen een onevenredig aandeel vormen, namelijk zo'n 42%, is deze aanmoediging meer dan noodzakelijk.

Dat brengt mij bij het tweede thema: is deze wet genoeg? De CDA-fractie in dit huis beantwoordt die vraag zonder meer met nee. Het is een begin. Zo moeten wij ons opnieuw beraden of de grondslag van de inburgeringsplicht niet verbreed kan worden. Het oorspronkelijke wetsvoorstel bereikte 500.000 ingezetenen; het gewijzigde wetsvoorstel bereikt minder dan de helft van dit aantal. Indien onverhoopt de derdelanders buiten het bereik van de wet zouden vallen, wordt deze helft nog eens gehalveerd, zodat nog slechts 125.000 ingezetenen door de wet worden bereikt.

Minstens zo belangrijk als het kwantitatieve aspect is het kwalitatieve. Desgevraagd heeft de minister in de – overigens uitvoerige en grondige – memorie van antwoord, waarvoor dank, meegedeeld, dat het oorspronkelijke voorstel 110.000 moeilijk bereikbare, thuiszittende vrouwen zou bereiken, het aangepaste voorstel nog slechts 46.000. Bij onverhoopte uitsluiting van de derdelanders wordt dit getal nog geringer, vermoedelijk in dezelfde verhouding. Zo'n 64.000, misschien wel 85.000 moeilijk bereikbare vrouwen zullen dan dus niet aan verplichte inburgering deelnemen. Bij een gemiddeld kindertal van drie tot vier betekent dit dat ook zo'n 200.000 tot 350.000 kinderen een aanzienlijk moeilijker startpositie houden.

Waarom moeten wij denken bij de noodzakelijke verbreding van de inburgeringsaanpak?

De heer **De Graaf** (VVD): Als het waar is wat u zegt, dat 236.000 kinderen taalproblemen op jonge leeftijd zullen krijgen, gloort er een oplossing aan de horizon. Dan moeten hun ouders namelijk verplicht naar school en de taal gaan leren. Dat heeft Wouter Bos onlangs gezegd.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik kom over de verlengde leerplicht nog te spreken.

Waarom moeten wij denken bij de noodzakelijke verbreding van de inburgeringsaanpak? Het voorliggende wetsvoorstel voorziet er reeds in dat inburgeringsplichtigen die tevens aanspraak maken op enige sociale uitkering of sociale voorziening zich tevens moeten scholen ten behoeve van integratie of re-integratie op de arbeidsmarkt. Eerder in deze Kamer heb ik namens de CDA-fractie al bepleit om te bezien of een ingezetene die een uitkering ontvangt zich niet zou moeten scholen, ook in beheersing van de Nederlandse taal, om daadwerkelijk beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt. Dat geldt overigens ook voor analfabeten en autochtone ingezetenen. De Raad van State spreekt in zijn augustus-advies in positieve zin over de voorstellen van de PvdA uit de Tweede Kamer langs dezelfde gedachtelijn.

Met een dergelijke aanpak mist men dan echter de niet aan het arbeidsproces deelnemende, thuiszittende allochtone vrouwen. Om hen te bereiken zal mogelijk de gedachte van de verlengde leerplicht geïntroduceerd moeten worden. Een groot deel van de inburgeraars heeft immers in het geboorteland zo weinig onderwijs genoten dat men nog niet het niveau heeft bereikt van een leerling in het regulier onderwijs op het eind van de huidige leerplicht in ons land. Doordenkt men dit consequent, dan zal dat uiteraard ook grote financiële inspanningen vereisen van onze samenleving. De CDA-fractie is van mening dat deze aanpak van de inburgering hoog op de agenda van de komende formatie moet staan en in feite om een Kamerbrede consensus vraagt.

Intussen kunnen en moeten wij met deze wet aan de slag. De start dreigt echter met horten en stoten gepaard te gaan. Het eerste probleem betreft de aansluiting op het bestaande aanbod in het mbo van trajecten die cursisten toe leiden naar de arbeidsmarkt. Onder de vigerende wet brengt de gedwongen winkelnering met zich dat roc's min of meer geruisloos inburgeraars meenemen in dergelijke trajecten. Een deel van de inburgeringsplichtigen, zij die vanwege hun uitkering gebruik moeten maken van een door hun gemeente aangeboden voorziening, kunnen daarin tevens worden voorbereid op herintreding op de arbeidsmarkt. Dat geldt echter niet voor de overige inburgeringsplichtigen. Op dit punt lijkt de invoering van dit wetsvoorstel een verslechtering met zich te brengen. Uiteraard lost dit probleem zich op als de verbreding van de aanpak zou worden ingevoerd die ik hiervoor al heb bepleit, maar het zou jammer zijn als de bestaande capaciteit in het mbo als het ware onbenut zou raken. Mijn vraag aan de minister is of zij bereid is met de MBO Raad in overleg te treden om te bezien of op dit punt maatregelen denkbaar zijn.

Het volgende punt betreft de transitie-regeling, waarover de regering, vertegenwoordigd door minister Verdonk en destijds staatssecretaris Rutte, op 29 september 2005 een convenant met de MBO Raad sloot. Door de afschaffing van de gedwongen winkelnering via de Wet educatie en beroepsonderwijs worden publieke taken geprivatiseerd, zodat de betrokken roc's het risico lopen een deel van hun bestaande activiteiten te verliezen. In verband daarmee worden de roc's via een overgangsbudget over de jaren 2006 tot en met 2008 met 112 mln. gecompenseerd. Zou dit te weinig blijken te zijn, dan voorziet het convenant in een hardheidsclausule, op grond waarvan de rijksoverheid aanvullende bedragen zou kunnen voteren. De minister heeft op 27 juni 2006 in de Tweede Kamer meegedeeld dat de

Van de Beeten

hardheidsclausule niet is voorgelegd aan de Europese Commissie in het kader van het toezicht van de Commissie op de staatssteun, als bedoeld in artikel 87 van het EG-verdrag. De MBO Raad heeft de minister vervolgens verzocht veiligheidshalve alsnog de hardheidsclausule te notificeren. Mijn vraag is of de minister dat heeft gedaan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was daarvan het resultaat?

Het convenant voorziet in een inventarisatie van de ontwikkelingen na een jaar en na twee jaar. Ik zou de minister willen verzoeken al eerder een peiling te houden naar de mate waarin van de onderwijsvoorzieningen gebruik wordt gemaakt. Zowel voor de afspraken met de MBO Raad als voor de vraag of de wet succesvol is, is het van belang of inburgeringsplichtigen aan wie geen voorzieningsaanbod behoeft te worden gedaan daadwerkelijk werken aan de voorbereiding op hun examen. Een maatstaf daarvoor is de mate waarin men zich heeft gemeld bij roc's en andere bij de overheid bekende instellingen, die cursorisch onderwijs aanbieden ten behoeve van inburgering. Weliswaar is denkbaar dat een deel van de betrokken groep op een andere wijze voorziet in onderwijs, maar erg waarschijnlijk is dat niet. Deze gegevens, in combinatie met de mate waarin een beroep is gedaan op de leenfaciliteit, zouden zes maanden na invoering moeten worden geïnventariseerd en een maand later aan de Kamers moeten worden gemeld. Dat biedt de gelegenheid nog in een vroeg stadium bij te sturen of aanvullende maatregelen te nemen.

Dat brengt mij ten slotte op de invoeringsdatum. De minister is voornemens om tot invoering per 1 januari 2007 over te gaan. Verschillende op het gehele project betrekking hebbende uitvoeringsbesluiten, zoals de Tijdelijke regeling voor vrijwillige inburgering, zullen pas rond 1 december worden gepubliceerd. Weliswaar is dat een regeling die voor de uitvoering van de wet niet direct van belang is, maar de beleidsmatige en organisatorische samenhang is evident, aangezien deze regeling moet voorzien in de beperking van de reikwijdte van de wet tot niet-Nederlanders. Belangrijker is echter nog dat de Rijksoverheid zich in de Code interbestuurlijke verhoudingen jegens de provinciale en de lokale overheden heeft verbonden om wetgeving die uitvoering in medebewind vergt, in te voeren met inachtneming van een termijn van drie maanden. De desbetreffende passage luidt: "De periode tussen de aanvaarding van beleid of regelgeving en de inwerkingtreding moet redelijk zijn in relatie tot de aard van het voorstel en in overleg worden vastgesteld; als uitgangspunt wordt een termijn aangehouden van drie maanden na de officiële afkondiging. Van tevoren gaat het betrokken ministerie bij VNG en IPO na of een termijn van drie maanden voldoende is. Indien VNG en IPO van mening zijn dat drie maanden als overgangstermijn te kort is, vindt overleg plaats over een redelijke termijn." Kennelijk moet je daarvoor een langere termijn lezen.

Mijns inziens brengt de code met zich mee dat als de minister er toch van wil afwijken, en wel naar beneden, op haar de bewijslast rust dat daartoe dwingende redenen bestaan en dat zij alles gedaan heeft om de gemeenten in staat te stellen tot een ordentelijke uitvoering c.q. invoering te komen. Nu een aantal uitvoeringsbesluiten nog niet is gepubliceerd, lijkt de minister aan het tweede deel van die bewijslast niet te kunnen voldoen. Aangezien goede interbestuurlijke

verhoudingen ook de Eerste Kamer aangaan, geef ik de minister in overweging, overeenkomstig het recente verzoek van zowel de VNG als de MBO Raad de wet in te laten gaan op 1 maart of 1 april aanstaande.

Het voorliggende wetsvoorstel heeft tot dusverre een moeizame Werdegang gekend. Op zichzelf begrijpelijke keuzes hebben tot zoveel bedenkingen geleid, dat de minister belangrijke aanpassingen heeft moeten plegen. Voor haar en haar ambtenaren zal dit een pijnlijke ervaring zijn geweest, na alle energie die in de voorbereiding was geïnvesteerd. Dat mag echte noch ons als wetgever, noch het departement, noch gemeenten, noch roc's ontmoedigen om verder te gaan met een verplichtende aanpak van de inburgering, als belangrijke bijdrage aan de oplossing van het integratievraagstuk. De overheid en de samenleving zouden ernstig falen en tekortschieten in hun verplichtingen uit hoofde van artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, als over tien jaar langs het voetbalveld van De Sprinkhanen in Nieuwendijk inwoners van Zevenaar dezelfde ervaringen zouden uitwisselen over Turkse vrouwen als de voetbalvaders uit Pannerden. Tegen die achtergrond zal de fractie van het CDA het wetsvoorstel steunen.

□

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. De voorgestelde regeling over inburgering in de Nederlandse samenleving bezorgt de fracties van D66 en de OSF, namens welke fractie ik vanavond ook de eer heb te mogen spreken, de nodige hoofdbreken. Dat is niet het geval omdat wij in het algemeen tegen inburgering zijn als instrument van integratie. Uit een oogpunt van maatschappelijke participatie zien wij de noodzaak dat vreemdelingen, zowel nieuw- als oudkomers, beschikken over de nodige taalvaardigheid en een zekere kennis van de Nederlandse samenleving. Het is echter het verplichtende karakter van het nieuwe inburgeringsstelsel dat onze beide fracties voor grote vraagtekens stelt. In de schriftelijke voorbereiding hebben wij dat ook al sterk benadrukt. Dit voorstel faciliteert aan de ene kant inburgering, maar koerst aan de andere kant op een verplicht resultaat. Wie niet wil inburgeren krijgt te maken met verschillende handhavingsinstrumenten. Nu het wetsvoorstel daarmee op cruciale onderdelen elementen bevat van inburgering onder dwang, zien wij ons gesteld voor de fundamentele vraag of wij dat voor onze rekening kunnen en willen nemen. Het lijkt mij niet meer dan fair om dit dilemma aan het begin van mijn bijdrage helder aan te geven.

De aarzelingen van onze beide fracties ten aanzien van inburgering op basis van verplichtingen en sancties beginnen al bij de vraag naar de noodzaak daarvan. Natuurlijk hebben wij de verwijzing naar bijvoorbeeld de commissie-Blok gezien. Toch rijst in het licht van de dynamiek van de maatschappelijke ontwikkeling de vraag of de maatschappelijke noodzaak om tot een meer resultaatgerichte inburgering te komen naar de huidige stand van zaken nog wel net zo groot is als bij de start van dit wetsvoorstel leek. Naar de mening van de fracties namens welke ik spreek, is de vraag gerechtvaardigd of het algemene klimaat rondom vreemdelingenbeleid en integratie nog wel gediend is met een verdere aanscherping of verharding van regelgeving. Is het niet tijd voor een iets meer ontspannen omgang met de culturele

Engels

diversiteit, zoals iemand het laatst formuleerde? Wij pretenderen immers een democratische rechtsstaat en een open en beschaafde samenleving te zijn, waarin fundamentele rechten en vrijheden en de gelijkwaardigheid van mensen een belangrijke plaats innemen. Vanuit dat perspectief is het sterk de vraag of wij de inburgering van nieuwkomers zo sterk in de sleutel van plichten en sancties moeten plaatsen.

Het is daarnaast de vraag in hoeverre wij in het integratiedebat zo sterk de nadruk moeten leggen op de Nederlandse gebruiken en tradities. Onze cultuur is al eeuwenlang beïnvloed door ontmoetingen met andere culturen en bovendien in zichzelf in veel opzichten behoorlijk gedifferentieerd. Misschien zouden wij het in dat verband eerder over Europa moeten hebben. Uiteindelijk is het ook nog zo dat de integratie van immigranten een tweezijdig proces is, waarbij met andere woorden in wezen ook de autochtone bevolking betrokken is. Graag zou ik de minister willen vragen vanuit de genoemde gezichtspunten nog eens te beargumenteren waarom het noodzakelijk is het inburgeringsstelsel in te kleden met de voorgestelde dwangelementen.

In reactie op onze in het verslag geuite bezorgdheid over het verplichtende karakter van het wetsvoorstel heeft de minister aangegeven dat het voorgestelde inburgeringsstelsel niet al te zeer steunt op de gedachte dat het alleen werkt op basis van verplichtingen en sancties. Zo wijst de minister op positieve prikkels zoals de mogelijkheid van leningen en vergoedingen en het aanbieden van inburgeringsvoorzieningen aan bijzondere groepen. Daarnaast vestigt de minister de aandacht op de tijdelijke ministeriële Regeling vrijwillige inburgering 2007, die het inburgeringsbehoefte mogelijk maakt om gebruik te maken van inburgeringsvoorzieningen.

Op zichzelf zijn deze constatering van de minister juist. Onze fracties hebben echter nadrukkelijk gevraagd of bepaalde inburgeringsstandaarden daarnaast niet eenvoudiger en efficiënter zouden kunnen worden bereikt met een verbinding van cursussen en stages met beloningssystemen. Zouden immigranten uiteindelijk niet eerder en ook beter vertrouwd raken met de Nederlandse taal en cultuur als zij daartoe werden gestimuleerd in plaats van gedwongen? De minister heeft op zichzelf oog voor de mogelijkheid combinaties van voorzieningen in te zetten, zoals re-integratie- en onderwijstrajecten. Toch vormen deze opties blijkbaar onvoldoende aanleiding om het verplichtende karakter te verzachten. Onze fracties zijn er echter niet van overtuigd dat de minister met het daarmee manifest geworden cruciale onderscheid tussen inburgeringsplichtigen en inburgeringsbehoefte de juiste weg is ingeslagen. Graag zouden wij om deze reden een nadere reactie van de minister op dit punt vernemen.

Tot de belangrijkste pijlers van het nieuwe inburgeringsstelsel behoort het voorgestelde handavings-instrumentarium. Zonder sancties zou een verplichtend en resultaatgericht inburgeringssysteem niet kunnen werken, zo stelt de minister. Om deze reden wordt er in het wetsontwerp een stelsel van bestuurlijke boetes in het leven geroepen om de naleving van de geformuleerde inburgeringsplicht veilig te stellen. De fractie van D66 en de OSF hebben in het verslag gevraagd, de plaats en betekenis van de bestuurlijke boete nog eens nader te verduidelijken. Graag wil ik mijn waardering

uitspreken voor de uitvoerige behandeling van deze kwestie. Daaruit blijkt dat de minister de aarzelingen van onze fracties ten aanzien van dit essentiële punt herkent en erkent, en dat stellen wij op prijs.

De heer **De Graaf** (VVD): Ik begin de draad een beetje kwijt te raken. U betoogt eerst dat de verplichting uw fracties niet lekker ligt. Daaruit maak ik op dat u ondanks de constatering van de commissie-Blok van mening bent dat vreemdelingen zich ook zonder verplichtingen taalvaardigheden in het Nederlands eigen maken en kennis opdoen van de Nederlandse maatschappij. Vervolgens spreekt u over het boetestelsel, maar als het vertrouwen dat u uitspreekt, terecht is, is dat boetestelsel helemaal niet meer interessant. Als iedereen graag en met veel elan de Nederlandse taal leert en zich kennis van de Nederlandse samenleving eigen maakt, dan wordt er geen boete uitgedeeld. Dat is precies wat wij nodig hebben, dat enthousiasme.

De heer **Engels** (D66): Dat ben ik eigenlijk wel helemaal met u eens, maar wij vatten onze wetgevende taak niet zodanig op dat wij niet zouden reageren op een wetsvoorstel waarin een boetestelsel langs een andere weg kennelijk wel nodig is, als ik stel dat wij misschien een systeem van inburgering zouden willen waarbij een boetestelsel niet nodig is. Ik zie niet zo goed in waarom wij dit punt niet aan de orde zouden kunnen stellen, ook niet met een andere invalshoek.

Het uitgangspunt van het sanctiestelsel is volgens de minister dat slechts boetes worden opgelegd in gevallen waarin dat passend en rechtvaardig is. In het wetsvoorstel is inderdaad rekening gehouden met ook in het EVRM gecodificeerde beginselen zoals "geen straf zonder schuld" en "ne bis in idem". Dit komt ook tot uitdrukking in het verwijtbaarheidsvereiste en in het feit dat de boete niet is gefixeerd op een vast bedrag. Gemeentebesturen zijn wettelijk gehouden, de hoogte van de boete af te stemmen op de ernst van het feit en de mate van verwijtbaarheid en zij dienen daarbij rekening te houden met de omstandigheden.

Het is op zichzelf te prijzen dat hiermee aan gemeenten de nodige beleidsvrijheid is gelaten bij de toepassing van het boetestelsel. De wettelijk verplicht vast te stellen raadsverordening is bedoeld om via de vaststelling van verschillende boetebedragen bij verschillende overtredingen van de Inburgeringswet een bij de lokale situatie aansluitend boetebeleid vast te leggen. Het punt is echter dat aan het streven om gemeenten hun boetebeleid zo veel mogelijk te laten afstemmen op hun eigen specifieke inburgeringsproblematiek, een duidelijke grens is gesteld. Gemeenten zijn verplicht de inburgeringsplicht stelselmatig te handhaven en daarbij bestuurlijke boetes op te leggen. De beleidsvrijheid van gemeentebesturen gaat dus niet zo ver dat zij om hen moverende redenen kunnen afzien van handhaving en beboeting. Evenmin is het mogelijk dat een gemeenteraad, bijvoorbeeld die van Smallingerland, in de lokale inburgeringsverordening de boetemaxima stelselmatig op nul zou stellen. Is de minister voornemens, gemeenten op dit punt te gaan belasten met een bureaucratisch stelsel van monitoring en rapportages?

Van de inburgeringsplicht kan worden afgezien ingeval van geestelijke of lichamelijke belemmeringen en voor personen die redelijkerwijs nimmer in staat geacht moeten worden het examen te halen. De inburgerings-

Engels

plicht kan worden opgeschort op grond van onvoorziene en buiten de risicosfeer liggende omstandigheden. Bij de toepassing van bevoegdheden als de verlenging van de examentermijn, de ontheffing van de inburgeringsplicht en het opleggen van een boete is het criterium verwijtbaarheid relevant. Blijkens pagina 31 van de memorie is daarbij, als ik het goed samenvat, vooral de attitude van de inburgeringsplichtige van belang. Zolang men mee wil werken maar niet slaagt, zal moeilijk van verwijtbaarheid kunnen worden gesproken. Maar uiteindelijk bepaalt het college van B en W of er sprake is van verwijtbaarheid en welke reactie daarbij past: termijnverlenging, ontheffing of boete. Laat de wet het in de ogen van de minister toe dat colleges van B en W in de handhavingspraktijk stelselmatig afzien van het opleggen van een boete? En wat betekent het antwoord van de minister voor de effectiviteit van de bestuurlijke boete?

In de schriftelijke voorbereiding hebben ook de fractie van D66 en de OSF aandacht gevraagd voor de internationaal- en Europeesrechtelijke houdbaarheid van het wetsvoorstel. Ook op dit punt heeft de minister uitvoerig geantwoord. Niettemin blijven wij ons afvragen of het discriminatieverbod in artikel 9 van de Associatieovereenkomst EEG-Turkije en de gelijkebehandelingsbepaling in artikel 11 van de Richtlijn 2003/109/EG betekenen dat Turkse burgers en langdurig ingezetenen derdelanders, die deze status in Nederland of elders hebben verkregen, net als Nederlanders niet tot inburgering kunnen worden verplicht. Is dit juist? Een bevestigend antwoord van de minister zou betekenen dat deze beide categorieën onder dezelfde voorwaarden als Nederlanders aanspraak kunnen maken op het cursusaanbod van de Regeling vrijwillige inburgering 2007. Zou het dan vervolgens niet verstandig zijn om te wachten met de invoering van dit wetsvoorstel voor de genoemde twee categorieën, totdat de Raad van State en de Europese Commissie advies hebben uitgebracht over de vraag of de inburgeringsplicht voor genoemde categorieën in overeenstemming is met het communautaire recht? Dezelfde vraag is ook door de Partij van de Arbeid gesteld.

Tot slot ga ik in op de implementatieproblematiek zoals door onze fracties aan de orde gesteld in het verslag. De gemeenten geven blijkens hun brief van 16 november tot op de dag van vandaag aan, slechts tot een zorgvuldige uitvoering van de wet te kunnen komen als deze per 1 april 2007 in werking treedt. Zij wijzen daarbij op in de Code interbestuurlijke verhoudingen gemaakte afspraken over een minimale invoeringstermijn van drie maanden voor door gemeenten in medebewind uit te voeren wetten. De minister stelt dat als gevolg van intensieve departementale ondersteuning via het zogeheten Frontoffice Inburgering en gelet op de in de wet opgenomen termijnen die gemeenten bij de uitvoering van hun taken ter beschikking staan, gemeenten over voldoende ruimte beschikken om vanaf 1 januari aanstaande de wet te kunnen invoeren en uitvoeren. De kwestie is echter dat gemeenten op het punt van de invoering vooral ook tijd nodig hebben om achtereenvolgens de interne organisatie en infrastructuur in te richten, de verordening vast te stellen, de noodzakelijke begrotingswijzigingen tot stand te brengen, de aanbestedingsprocedure te starten en de inkoop te regelen. Daar komt bij dat de gemeenten per 1 januari aanstaande nog meer invoeringstrajecten hebben te lopen. Is de minister in dat licht bereid, het tijdstip van

inwerkingtreding van de wet te verschuiven naar 1 april 2007? Gelet op de inbreng van collega Van de Beeten, wil ik ook best de datum 1 maart in overweging nemen. Dit punt en daarmee mijn bijdrage in eerste termijn afsluitend, is het juist dat de scheiding van de middelen voor dit voorstel en voor de Wet educatie en beroepsopvoeding gemeenten verplicht tot het knippen van op zichzelf gerelateerde trajecten? Betekent dit vervolgens inderdaad dat daarmee risico's ontstaan voor de belemmeringen in de marktwerking in het aanbod van trajecten?

De heer **Kox** (SP): Mevrouw de voorzitter. Nu Rob van de Beeten zijn ervaringen en familieleden inzet ter adstructie van zijn betoog, wil ik ook zo beginnen. In het kader van zijn studie fysiologie was mijn zoon vorige week op zoek naar een geschikte allochtoon om te interviewen. Ik zei: jongen, dan neem je toch de zoon van Osman, die zie je direct bij het voetballen. Antwoordt mijn zoon: maar dat is geen allochtoon! Waarom zou hij allochtoon zijn? Omdat zijn opa in Turkije geboren is? De mijne is in Duitsland geboren. Ik voel mij geen allochtoon en de zoon van Osman voelt zich ook geen allochtoon. Mijn zoon zou niet weten waarom die jongen een allochtoon zou zijn. Eigenlijk gaat het wel goed in de samenleving, dacht ik, als wij eigenlijk niet meer weten waarover wij het hebben in dit soort gevallen. Mijn zoon ging verder zoeken wie dan wel een geschikte allochtoon was. De Chinese overbuurvrouw eigenlijk ook niet, want die woont daar al haar hele leven en is zo Tilburgs als het maar zijn kan. Bij de Surinaamse, de Marokkaanse en Turkse jongens die wij kennen, speelt eigenlijk hetzelfde probleem. Zij zijn meer Tilburgs dan Surinaams, Turks of Marokkaans. Het tekent tegelijkertijd het probleem. Want er zijn allochtonen in alle soorten en maten, het lijken bij wijze van spreken wel autochtonen!

Ik deel nog een persoonlijke observatie met u. Vorige week was ik te gast op het Nelson Mandelaplein de wijk Transvaal hier in Den Haag. Ik heb begrepen dat Sinterklaas er dit jaar niet rond gaat rijden. Als je daar kijkt en rondloopt, gaat de naam Transvaal wel heel apart klinken; echt apart want allochtonen en autochtonen wonen daar inderdaad apart. Dat is helemaal niet best. Daar weten de mensen nog precies van elkaar wat zij zijn. Wij zijn allochtoon en zij zijn autochtoon. Ik sprak daar in het kader van de verkiezingen wel zo'n 100 Turkse Nederlanders, mevrouw de minister. De meesten hadden stemrecht en waren allemaal van plan om te gaan stemmen. Dat vond ik wel heel erg goed en heel erg geïntegreerd, bijna té, want wij Nederlanders gaan niet allemaal stemmen; het moet maar net uitkomen, maar zij zouden zeker gaan stemmen. Voor die groep van 100 Turkse Nederlanders waaronder een enkele Koerd en nog wat verwaald volk, moesten sommige dingen die gezegd werden, vertaald worden. Ik vond dat oké maar het was wel jammer. De mensen voor wie er vertaald moest worden, behoorden tot de hardst werkende klasse. Zij zorgen ervoor dat onze stations en onze wc's 's morgens schoon zijn en dat de straat geveegd wordt. Zij doen werk dat anderen liever niet doen. Het is bizar dat wij deze mensen wel goed hebben gevonden om al die jaren te werken en al die dingen te doen die zo fijn zijn voor ons en dat wij niet de gelegenheid hebben genomen om deze mensen Nederlands te leren

waardoor zij maar de helft begrijpen van wat er op zo'n verkiezingsbijeenkomst gezegd wordt. Het wordt toch tijd dat wij dat inburgeren beter gaan regelen.

En dan is het twee dagen voor de verkiezingen en bespreken wij de Wet inburgering. Het is het hoofdwerk van deze minister. Goed werk heeft tijd nodig, maar de vraag is of hier goed werk is geleverd. Wie het oorspronkelijke wetsvoorstel vergelijkt met wat hier voorligt, moet toch denken dat het om twee wetten gaat. Het aanvankelijke wetsvoorstel regelde van alles wat op die manier niet geregeld mocht worden en het wetsvoorstel dat nu voorligt, regelt eigenlijk nauwelijks iets en heeft een zeer geringe betekenis voor de samenleving en voor de inburgering van de mensen waarover ik zojuist sprak. Het is zo gering dat mijn fractie er wellicht voorstander van is om dit wetsvoorstel niet naar de Koningin door te sturen maar naar het Rijksmuseum. Het kan daar dienen als voorbeeld van een beetje doldwaze Nederlandse politiek in het begin van de 21ste eeuw. Eigenlijk kunnen wij het voorstel gerust naar het museum sturen, want als wij afspreken dat wij de huidige Wet inburgering nieuwkomers handhaven, maar via een wetswijziging aanvullen met de artikelen 17 t/m 22 van dit voorstel, hebben wij op een veel eenvoudiger, een veel minder bureaucratische manier en op minder omslachtige manier zowat hetzelfde resultaat. Daarmee voorkomen wij dat iedereen buiten dit gebouw na morgen horendol wordt vanwege het feit dat zij al ons ondoorzichtig geregeld binnen nu en een maand in hun gemeente moeten doorvoeren. Dit alternatieve voorstel heb ik niet zelf bedacht. Het is ons aangereikt door mensen van buiten deze Kamer. Die mensen hebben naar onze mening meer zicht op de materie dan deze minister. Het spijt mij zeer om het te zeggen, maar zij heeft dit wetsvoorstel voortdurend gebruikt om hier weer haar spierballen te kunnen tonen. Met respect voor haar goede bedoelingen die zij ongetwijfeld heeft, heeft zij hiermee eigenlijk geen deuk in een pakje boter geslagen. Dat hadden wij veel sneller kunnen bedenken: een wet waar niets in staat.

Mevrouw de voorzitter. Naar onze mening heeft deze minister kostbare tijd verspild met politiek geneuzel en daarmee hen die in dit land al jaren zitten te springen om via een goede opleiding een wat warmere plek in de zon te kunnen veroveren, in de kou laten staan. Dat klinkt hard, maar ik kan er niet meer van maken.

Ik ben erg voor inburgeringscursussen en ik zie niets in weggijken of in pappen en nathouden en ook niet in slappe praat als het over integratie gaat. Daar moet werk van gemaakt worden. Dat kan ik persoonlijk toelichten. Wat ik namelijk zojuist zei, bepleitte ik begin jaren tachtig al in de gemeenteraad van Tilburg. De enige partij waarvan ik toen een beetje steun kreeg, was opmerkelijk genoeg de VVD. Andere partijen reageerden heel anders en vroegen waar ik en mijn partij de brutaliteit vandaan haalden om tegen Turkse en Marokkaanse Tilburgers te gaan zeggen hoe de zaken in Tilburg geregeld werden en dat het verstandig was om daarvan kennis te nemen en daarmee rekening te houden. Erger was het dat ik het in een onbewaakt moment een goed idee noemde dat Turkse en Marokkaanse mensen in de bijstand er wellicht wijs aan deden om snel een cursus Nederlands te volgen. Wat is er mis met Turks? kreeg ik toen te horen. Dat waren nog eens tijden, zeg ik tegen collega Middel en tegen andere collega's. Gelukkig, mijnheer Platvoet, denken de minister en wij allen daar nu een stuk

verstandiger en genuanceerder over. Wie burger van Nederland wil zijn, moet zich inburgeren, moet de regels, de gewoonten en de taal van het land kennen. Vervolgens kan hij of zij in alle vrijheid die wij onze burgers bieden zijn of haar plek in de samenleving vinden. Dat wij dit inzicht delen, is naar mijn mening een grote vooruitgang. Met dank aan de commissie-Blok, die in de Tweede Kamer goed werk heeft geleverd. Het is vervolgens zaak om hieraan invulling te geven. Dat had met deze wet moeten gebeuren, maar volgens mij zal deze wet weinig of niets aan het beoogde doel bijdragen. Misschien kan de minister mij hierover meer vertellen. Deze wet is nauwelijks een wet. Zij is vooral een statement. Zij is er opdat de minister straks kan zeggen: ik heb een inburgeringswet doorgevoerd. Ik vind deze gang van zaken een verantwoordelijkheid van deze minister. Naar mijn mening weet zij het te vaak beter dan iedereen die er verstand van heeft. Natuurlijk, het is terecht dat de minister zegt: niet iedereen die mij een brief schrijft, geef ik gelijk. Echter, zij krijgt veel brieven van mensen die zich met deze materie bezighouden en zij zeggen: mevrouw de minister, zou het niet verstandiger zijn om het op een andere manier te doen? Ik zou het dan niet verkeerd kunnen vinden als zij meer naar deze mensen luisterde en wat minder koppig reageerde, op de manier van: zij weten het beter, daar heb je ze weer. Aan de blik in haar ogen zie ik dat de minister denkt: daar staat er ook weer eentje te praten. Maar ja, ik ben lid van deze Kamer, dus zolang als mijn spreektijd duurt, mag ik hierover doorpraten.

Mevrouw de voorzitter. Ik vind het tegen beter weten in vasthouden aan de door de minister bedachte slaagplicht voor deelnemers aan de inburgering een voorbeeld van volstrekt onnodige koppigheid. Door mijn collega Fenna Vergeer is naar mijn mening aan de overkant de minister uitstekend en overtuigend uitgelegd dat inburgering in Nederland zo niet werkt. Maar die inburgeringscursus heeft de minister blijkbaar nog niet met succes kunnen afronden. Zij blijft stoer zeggen dat zij niets koopt voor inspanningen, maar dat het gaat om resultaten. Dat vindt ieder weldenkend mens, maar wie wel denkt, weet dat tussen droom en daad nog heel wat in staat. Mijn kinderen heb ik destijds naar de basisschool gebracht in de vaste veronderstelling dat zij zouden slagen voor het basisonderwijs, want dan zouden zij even ver zijn als hun opa's en oma's, voor wie dat de eindopleiding was. Zij zijn geslaagd, en het gaat ze goed, maar zij kenden geen slaagplicht, maar een leerplicht. Wat maakt het zo moeilijk om voor de mensen die moeten leren, af te spreken dat een van hun plichten de leerplicht is? Zit achter die stoere slaagplicht geen groot wantrouwen, zo van: ik kan ze wel iets laten doen, maar werken ze wel hard genoeg? Kijk ze eens in de ogen! Als ze bereid zijn onze stations te poetsen, zijn ze misschien ook wel bereid een cursus af te maken. Ik zou niet weten waarom je daar op voorhand wantrouwend over moet zijn. Met die slaagplicht zet de minister een ongelooflijk grote stok achter de deur voor mensen die al zoveel goed werk in de samenleving doen, en voor wie wij zo graag een betere plek in onze samenleving zouden willen hebben. Stokken achter de deur hebben soms een functie, maar van dit formaat zijn ze niet wenselijk. Immers, slaag je niet, dan kan je verblijven in Nederland in gevaar komen, en dat is nogal wat!

Al te goed is buurmans gek. Hoe leggen wij zo'n spreekwoord trouwens uit in de inburgeringscursus? Aan

Kox

iemand die je rechten geeft, kun je ook plichten opleggen. Het heeft geen zin om dat vrijblijvend te laten zijn. Kiezen voor een stelsel van waarborgsommen voor cursisten, en van studiefinanciering voor vervolgcursussen, dat lijkt ons alleszins acceptabel en verstandig. Maar laten wij het daarbij houden! Laten wij de vervolgcursussen breder aanbieden dan nu het geval is, en ervoor zorgen dat niet iedereen op het niveau van de inburgeringscursus blijft steken. Het handhaven van de slaagplicht is voor ons een belemmering om voor dit wetsvoorstel te stemmen, iets wat wij in de Tweede Kamer ook duidelijk hebben gemaakt.

Voordat dit wetsvoorstel het wellicht toch tot wet schopt, liggen er alweer wetswijzigingen klaar. Ik kreeg een staatsrechtelijk college van collega Middel, maar ik weet niet of hij het bij het juiste eind heeft: het gaat niet over novelles, maar over echte wetswijzigingen. Wellicht hoor ik dat later nog van anderen. Maar het is wel vreemd: het wetsvoorstel is nog niet gepromoveerd tot wet, of de wetswijzigingen liggen al klaar. Dat is niet goed. Zou het niet verstandiger zijn om het goedbedoelde advies op te volgen om de Wet inburgering nieuwkomers door te laten lopen, verrijkt met enkele artikelen? In een land waar vaak wordt gezegd dat er te veel regels en te weinig resultaten zijn, is dit een pronkstuk dat het tegendeel zou bewijzen. Practice what you preach, ofte wel: doe wat je zegt, in plaats van steeds meer regels te maken, en steeds minder aan mensen over te laten.

Ik ga niet alle kritiek herhalen die hier al naar voren is gebracht en die ons reeds toegestuurd is. Ik hoop dat ik morgen, een dag voor de verkiezingen, een minister zal horen in eerste termijn, die zegt: het heeft weliswaar allemaal wat lang geduurd en de verhoudingen zijn wellicht wat gespannen geweest, maar ik laat nu zien dat ik goed geluisterd heb naar wat er in dit land wordt gezegd over dit wetsvoorstel en ik ga uw vragen hier goed beantwoorden. Ik vind dat eigenlijk heel erg Nederlands en ook heel erg goed passen bij het onderhavige onderwerp. Ik zie dan ook met grote belangstelling uit naar de aard, de wijze en de inhoud van de beantwoording van de minister.

□

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. In het voorjaar van 2000 moest ik als wethouder van onderwijs in Roermond voor de derde achtereenvolgende keer de aanvraag tot stichting van een islamitische basisschool afwijzen, omdat die formeel niet voldeed aan het in de wet gestelde voor het stichten van een bijzondere school. Ik nodigde echter de verontwaardigde ouders die voor de derde keer een wethouder, en dan ook nog een van GroenLinks, tegenover zich vonden, uit om met hen daarover te praten. Dat gebeurde op carnavalsvrijdag in een wijkhuis in een volkswijk van Roermond, waar de gerenommeerde carnavalsvereniging De Veldjmuus de zaal aan het versieren was voor het aanstaande rood-, geel- en groenevenement. Beide groepen ontmoetten elkaar onder die kleuren en waren onwennig. De groep Turkse en Marokkaanse ouders, mannen veelal, probeerde met mij in gesprek te gaan over de vraag of dit nu het bewijs was van een niet-respecteren van een respectabel verzoek of dat het om een verkeerde aanvraag ging waardoor die moest worden afgewezen. De versierende Veldjmuus keken wat vreemd, want

zoveel Turkse en Marokkaanse mannen komen er doorgaans niet met het carnavalsfeest bij hen in het wijkgebouw, dat dan is omgedoopt in het "moezenpepies". Uiteindelijk hoorde de raad van elf van De Veldjmuus waar ik het met deze ouders over had en zo zoetjes aan kwamen een aantal van die autochtone Roermondse mannen bij het gezelschap zitten. Ondanks het feit dat de taal heel erg lastig was – plat Roermonds laat zich zo weinig goed verstaan met Arabisch of Turks – spitsten de leden van de raad van elf van De Veldjmuus hun oren toen die vaders van Turkse en Marokkaanse oorsprong het hadden over de opvoeding van hun kinderen en waarom onderwijs daarvoor van belang was. Dat was namelijk een taal die zij verstonden. Zij wilden net als hun Turkse en Marokkaanse buurtgenoten het beste voor hun kinderen. Ook zij wilden dat hun kinderen het beter zouden hebben dan zichzelf, want veelal in de WAO, veelal langdurig werkloos, veelal langdurig in de bijstand. Dus ondanks het taalprobleem verstond men elkaar in elkaars streven naar een betere toekomst. Ik vond dat een prachtig voorbeeld van hoe aanvankelijk een overheidsdienaar, in de persoon van mijzelf als wethouder, tegenover een gerespecteerde groep burgers die iets wilde wat grondwettelijk in dit land kan, kwam te staan zonder dat sprake was van over en weer verwijten maken, in de zin dat ik iets tegenhield wat voor hen rechtvaardig recht was, of dat zij iets deden waar ik het niet mee eens was.

De heer **De Graaf** (VVD): Begrijp ik het nu goed, uitgaande van de taalproblemen van De Veldjmuus waaraan u hier refereert, dat een inburgeringsplicht ook voor Roermond nog niet zo gek zou zijn?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik denk dat er sprake is van heel veel onderwijsachterstand in dit land en analfabetisme. Daarom zal ik in mijn betoog niet alleen focussen op onderwijsachterstand onder allochtone Nederlanders maar zeker ook op onderwijsachterstand onder autochtone Nederlanders.

Het was het jaar 2000. De beweging van Fortuyn was nog niet opgekomen. Als gevolg van Fortuyn kwamen Balkenende I, II en III. Als gevolg van het regeerakkoord van Balkenende I werd een fors speerpunt integratie geformuleerd. Dat was een antwoord op de enorme beweging die op gang was gekomen, waarbij men uitging van het oordeel dat de multiculturele samenleving in ons land was mislukt. Anderen zeiden: failliet. Het einde van de multiculturele samenleving was nabij. Er vielen zware woorden in dit kader en politici haastten zich in een ongelofelijke competitie van tegen elkaar opbieden om nog strengere en zwaardere maatregelen te nemen dan de ander, om te redden wat er te redden viel van ondergaand Nederland. Dat ging ten onder vanwege de ontsparingen van diezelfde multiculturele samenleving.

Tegen dit decor wordt er een minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie in het leven geroepen. Deze wordt benoemd als uiting van het belang dat het zinkende schip voor de ondergang wordt behoed. Het zinkende schip van de multiculturele samenleving moet worden gekeerd. Vanaf het begin van de discussie over inburgering die toen ontstond, wordt de verantwoordelijkheid voor die inburgering enkel en alleen bij de hier woonachtige niet-westerse migranten gelegd. Zij worden aangesproken op hun verminderde integratie. Zij worden

Thissen

aangesproken op het feit dat er achterstand is op het gebied van taal, maatschappelijke oriëntatie en participatie.

De minister ontwerpt een inburgeringswet. GroenLinks is op zichzelf geen tegenstander van inburgering, net als vele anderen die hiervoor hebben gesproken. De indiening van het wetsvoorstel is echter een ware lijdensweg gebleken. Verschillende proeven bleken niet deugdelijk, bijvoorbeeld op grond van het gelijkheidsbeginsel. Het zal deze minister van rechtdoorzee en aanpakken niet tot grote vreugde hebben gestemd dat zij telkens opnieuw terug moest. Zij kreeg telkens te maken met een uitermate kritische Raad van State, een uitermate kritische Tweede Kamer, maar ook uitermate kritisch meedenkende intellectuelen. Ook al waren zij nog niet door Balkenende uitgenodigd om mee te doen, zij deden wel mee in het inburgeringsdebat.

Het wetsvoorstel is uiteindelijk niet ongeschonden door de Tweede Kamer gekomen. Eigenlijk hebben wij het vanavond bij de behandeling van deze inburgeringswet over een sterk uitgedunde groep inburgeraars, namelijk alle in Nederland woonachtige migranten van niet-westerse herkomst die nog niet tot Nederlander zijn genaturaliseerd. Over alle anderen is op verzoek van de Tweede Kamer door de minister advies gevraagd aan de Raad van State. Wat daar uitkomt, weten zij niet, weten wij niet en weten ook de uitvoerende diensten van de gemeenten nog steeds niet. Als deze inburgeringswet in werking treedt, zijn een paar honderdduizend in Nederland woonachtige migranten met een Nederlands paspoort niet gebracht onder de werking van de verplichte cursus om in te burgeren.

Een principiële punt van kritiek betreft de analyse van het failliet van de multiculturele samenleving en de oplossingen die daarvoor zijn gezocht in de verplichting tot inburgering in dit wetsvoorstel. In een democratie is wederkerigheid essentieel. De overheid mag de burgers aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid en op alles wat in hun vermogen ligt om een bijdrage te leveren aan de samenleving, zodat mensen zelfredzaam zijn en in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en hun ambities en talenten kunnen waarmaken. Maar diezelfde burger is ook benieuwd wat hij of zij van de overheid mag verwachten. Om die wederkerigheid gaat het ten principale, ook in een inburgeringswet.

Mijn fractie meent dat die wederkerigheid wel erg beperkt in deze wet is neergelegd. De verantwoordelijkheid rust heel zwaar bij de inburgerende burger van niet-westerse herkomst. Hij of zij moet de taal leren, zelfredzaam zijn en onder de dreiging van een boete slagen. Wat als de samenleving geen uitnodigend gebaar maakt, daartoe gestimuleerd door de overheid, om hen erbij te laten horen? Ik noem een baan op de arbeidsmarkt, een stageplaats tijdens de opleiding, het fatsoenlijk kunnen meedoen in de wereld van de volkshuisvesting of zich sociaal en cultureel ontplooiën in eigen buurt, stad en land. Als de samenleving dat gebaar niet maakt, is de verantwoordelijkheid op de schouders van de inburgerende migrant een sisyfusarbeid. Een fatsoenlijke democratie wijst al haar burgers op hun rechten en plichten. Plichten bestaan echter in het licht van rechten en vice versa. De overheid en de instituties behandelen burgers in principe gelijk. Diezelfde overheid voorkomt dat burgers vernederd worden. Die overheid zal nooit vernederen.

Inburgeren is investeren in dialoog zonder vooroordelen, op basis van beschaving en fatsoen. Het is een oprechte dialoog, zoals toen in het wijkhuis met de initiatiefnemende groep voor het islamitisch basisonderwijs. Dat leidt tot verrijking van de samenleving, maar biedt geen garantie voor succes. Monologen, het spreken door de overheid over wat burgers hebben te doen of te laten zonder dat die overheid accommodeert, faciliteert, uitnodigt en steunt, leiden haast altijd tot machtspolitiek.

Inburgeren is alle mogelijkheden benutten, maar ook alle mogelijkheden krijgen om tot zelfontplooiing te komen en de eigen talenten te ontwikkelen, zodanig dat mensen ambities voor zichzelf, voor hun dierbaren en voor hun kinderen kunnen waarmaken. De fractie van GroenLinks benadert de inburgering op dezelfde wijze als de leerplicht. Tegenover de plicht tot leren staat het recht op onderwijs. De heer Kox sprak daar ook over. Wij zouden graag spreken van een recht op kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Mensen moeten onderwijs kunnen volgen en via het curriculum aan het eigen talent werken.

Leerplicht en inburgeren gelijk benaderen betekent dat de slagingsplicht geen pas heeft. De slagingsplicht gaat van de vooronderstelling of wellicht zelfs het vooroordeel uit dat migranten die hier zijn komen wonen, eigenlijk niet willen. Een slagingsplicht is niet nodig. Het gros van de migranten wil meedoen. Het moet dus niet in het licht gezet worden van een plicht tot slagen met als sanctie een flinke financiële boete. Dat is ten principale het grootste bezwaar tegen het voorliggende wetsvoorstel. Bovendien is de vraag of het aantal cursussen toereikend is voor al deze mensen op weg naar zelfredzaamheid. Uit de brief van de Landelijke Cliëntenraad blijkt dat slechts zestien organisaties zich hebben aangemeld voor het keurmerk inburgering. Veel inburgeringsplichtigen zullen dus hun verantwoordelijkheid niet kunnen invullen en niet aan hun wettelijke verplichting kunnen voldoen. Het aantal gecertificeerde opleidingen is te laag.

Wie niet werkt en onvoldoende Nederlands beheerst, krijgt straks een cursus aangeboden, zo die er zijn. Die cursus leidt op naar een taalniveau waarmee je niet veel kunt op de arbeidsmarkt. In ieder geval zal er buiten schoonmaakbanen of functies zoals straatveger en inpakker niet veel werk zijn voor mannen en vrouwen met een dergelijke taalbeheersing. Zitten er bij die honderdduizenden allochtone mannen en vrouwen met onvoldoende taalvaardigheid geen tienduizenden of meer die net zo goed een beroepsdiploma kunnen halen in de voor de cursus beschikbare tijd? Het gaat om mannen en vrouwen met talent, diploma's en werkervaring boven ongeschoold niveau. Waarom bieden de regelingen dan geen passende oplossing? Er zijn immers legio mogelijkheden om de lagere en midden-geschoolden uit de doelgroep een passend aanbod te doen voor arbeidsmarktqualificatie, beroepsopleidingen en leerwerkbanen. Men kan daar een echt vakdiploma halen. Wij weten toch allemaal dat meedoen op de arbeidsmarkt de beste manier is om te integreren in een samenleving? Echter, aan dit soort opleidingen mag het geld dat voor inburgering is bestemd niet worden besteed. Dus zullen de gemeenten iedereen naar een lager taalniveau, geschikt voor ongeschoolde arbeid, brengen.

Ik vraag me af hoe het de minister zou vergaan als zij een opleiding doet die ver beneden haar niveau ligt. Wat

Thissen

doet dat met je? Differentieer de niveaus in vredesnaam. Dat betekent dus niet generiek het niveau opkrikken, maar differentiëren, zodat een opleiding voor iedereen passend gemaakt wordt, afhankelijk van talenten en mogelijkheden. Bovendien hebben wij in de aanstaande hoogconjunctuur veel meer mensen nodig. Er zijn meer leden van de beroepsbevolking nodig. Zij moeten meedoen, vooraleer een golf van mensen deze kant op komt die moet meedoen omdat de bestaande in Nederland woonachtige beroepsbevolking niet kan meedoen, omdat zij onvoldoende geschoold is vanwege het beperkte inburgeringsstelsel dat wij vandaag en morgen behandelen.

De regering kan niet aangeven welke bedragen minimaal en maximaal met de inburgering van een persoon zijn gemoeid. De wet biedt weliswaar een aantal faciliteiten voor inburgeraars, aanbod van de gemeente, een lening, kostengerelateerde vergoedingen en forfaitaire vergoedingen. Bij de aflossing van de lening wordt rekening gehouden met de draagkracht van betrokkenen. Wat gebeurt er als die persoon zakt en toch een besef heeft getoond van eigen verantwoordelijkheid? Wat voor faciliteiten staan er dan nog open of gelden dan alleen de boetes? Met andere woorden, kunnen mensen de kosten van inburgering werkelijk dragen?

In de afgelopen jaren is het in het fatsoenlijke verkeer tussen Rijk en gemeenten gebruikelijk geworden dat er een invoeringstermijn is van minstens drie maanden na publicatie van de wet in het Staatsblad. Gemeenten zijn goed gemotiveerd om een doelmatig, effectief en kwalitatief goed inburgeringsstelsel te ontwerpen voor de eigen burgers. Zij zijn daar ook de meest geschikte overheidslaag voor. Een zorgvuldige invoering is noodzakelijk. GroenLinks wil investeren in een multiculturele samenleving. Wij geloven daar nog steeds in. Dat betekent het aanpakken van achterstanden op het gebied van taal, volkshuisvesting, onderwijs, werk, sociaal, cultureel en recreatief verkeren en meedoen. Achterstand op sociaal-economisch gebied is bepalend voor kansarmoede of kansrijkdom.

Wij willen ook investeren in de dialoog, in het ontspannen tegemoetreden van de ander. In zijn prachtige boek "De hel, dat is de ander" gaat filosoof Bart Brandsma op zoek naar de vraag hoe hij van zijn niet-zelfgekozen identiteit af kan komen. Die identiteit is ontstaan na de verwoesting van de Twin Towers en na de moord op Van Gogh. Het is de identiteit van de niet-moslim. Hij realiseert zich dat na die vreselijke gebeurtenissen. De Nederlanders die niet-moslim zijn hebben een nieuwe identiteit gekregen. Hij zoekt in zijn boek naar manieren om van die identiteit af te komen. Wat is daarvoor nodig? Hij schrijft dat je de multiculturele samenleving moet uitbouwen naar de mogelijkheden van ontmoeting om zo te komen tot een betere samenleving, gebaseerd op fatsoen en beschaving. Het gaat om wederkerigheid, nieuwsgierigheid naar de ander en leren van elkaar. Je moet inburgeren zien als een opdracht aan het individu, als een opdracht aan de samenleving en dat zijn wij allemaal. Het is aan ons om die ander uit te nodigen om mee te doen. Uitnodigen als een sociale beweging van inburgering die drempels slecht. Vaak grijpen wel ingeburgerde migranten, ondanks hun zelfredzaamheid, ondanks hun motivatie, ondanks hun eigen verantwoordelijkheid naast de stageplek of de baan. Zij krijgen geen contact in de buurt en kunnen niet meedoen in het wijkhuis. Dan is de ander

de hel, zoals Sartre het benoemt in zijn beroemde toneelstuk Huis clos.

Tot slot schrijft Brandsma het volgende. Als mijn verhoudingen met de anderen slecht zijn, maak ik mij volkomen afhankelijk van de ander en is mijn leven een hel. Het is in het belang van ons allen een fatsoenlijke samenleving te vormen en beschaafd met elkaar om te gaan. Dus geen vernedering van burgers door de instituties, geen tweederangsburgers en geen vernedering van burgers onderling. Dat verplicht elk individu. Dat verplicht ons samen. Dat verplicht de overheid en dat schept verplichtingen voor het kabinet, ook voor dit kabinet. Die houding, die bejegening heb ik de afgelopen jaren node gemist. Het was vooral kil en niet uitnodigend!

De heer **De Graaf** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Aan de behandeling van dit wetsvoorstel in deze Kamer is heel wat vooraf gegaan. Anderen zeiden dat ook al. De voorbereiding en behandeling beslaan de gehele regeerperiode van deze minister tot nu toe. Met recht en reden heeft zij dan ook aangedrongen op behandeling in dit huis nog voor de komende verkiezingen.

Dit wetsvoorstel – ik herhaal het nog maar eens – vloeit voort uit het hoofdlijnenakkoord en uit de aanbevelingen van de Tijdelijke Commissie Onderzoek Integratiebeleid, de zogenoemde commissie-Blok. De leden van de VVD-fractie stellen met de minister en met anderen vast, dat algemeen consensus bestaat over de constatering van de commissie-Blok, dat de resultaten van het sinds 1996 gevoerde inburgeringsbeleid zijn achtergebleven op wat gewenst is. Ik heb daar nog geen andere mening over gehoord. Hetzelfde geldt voor de daaruit voortvloeiende conclusie, dat het inburgeringsstelsel minder vrijblijvend en meer verplichtend van opzet zou moeten worden.

De presentatie van de contourennota "Herziening van het inburgeringsbeleid" door deze minister in april 2004 waarmee het hele proces van voorbereiding van wetgeving startte, heeft tot een brede en vaak heftige discussie geleid over vragen als wat een inburgeringsplicht zou moeten inhouden, voor wie die plicht zou moeten gelden, hoe die plicht moet worden nagekomen en hoe daaraan vervolgens de hand moet worden gehouden. Van consensus was in deze discussie zeker geen sprake. Wel zijn de uitkomsten van deze discussie merkbaar van invloed geweest op het oorspronkelijk ingediende wetsvoorstel. Ook de behandeling in de Tweede Kamer heeft tot een nadere beperking van de reikwijdte van het wetsvoorstel geleid en na gevraagd advies van de Raad van State tot het voornemen van de minister tot het schrappen van het omstreden artikel 4. Als je die geschiedenis even nagaat, dan is het dus heel verklaarbaar waarom er naar de mening van een aantal sprekers in deze Kamer bijna niets meer van het oorspronkelijke wetsvoorstel over is. Dat is een gevolg geweest van alles wat er in de achterliggende jaren is gepasseerd. Wat nu voorligt, is dus een vele malen gewijzigd en geamendeerd wetsvoorstel dat op 7 juli 2006 met de grootst mogelijke meerderheid is aangenomen door de Tweede Kamer. Wij weten allemaal dat alleen het lid Koşer Kaya van D66 tegen heeft gestemd. Uiteindelijk toch ook consensus over dit wetsvoorstel zou

De Graaf

je dus zeggen. Ja, wel in de Tweede Kamer, maar niet daarbuiten!

De heer **Kox** (SP): Bent u niet met mij van mening dat die consensus er was in de zin van "er staat zo weinig in deze wet, daar kunnen wij het wel over eens worden", maar wel onder het strikte voorbehoud van heel wat fracties dat die slaagplicht eruit zou gaan en er een leerplicht zou komen? Als dat onderdeel van die slaagplicht erin blijft zitten, dan blijft het wetsvoorstel voor heel veel fracties, waarschijnlijk ook in deze Kamer, een enorm struikelblok.

De heer **De Graaf** (VVD): Die vraag begrijp ik niet helemaal, want wij hebben een wetsvoorstel voorgelegd gekregen dat nagenoeg unaniem is aangenomen in de Tweede Kamer en dat was inclusief die slaagplicht!

De heer **Kox** (SP): Maar in de Tweede Kamer zijn voorstellen gedaan om daarover advies te vragen en dat is niet gebeurd!

De heer **De Graaf** (VVD): Jawel, wij hebben net het advies van de Raad van State gekregen en dat gaat over twee zaken, de slaagplicht en de boeteplicht.

De heer **Kox** (SP): Dat hebben wij misschien dan vandaag gekregen, maar dat was toch het voorbehoud van al die fracties?

De heer **De Graaf** (VVD): Dat hebben wij vanavond gekregen. Het antwoord van de Raad van State is dat hij niets tegen de slaagplicht en de boeteplicht in dit wetsvoorstel heeft en dat hij dat ook al eerder had geadviseerd. Ik heb dit stuk vanavond aangereikt gekregen van de bode, de minister heeft ons dat toegestuurd. Je bent voor een wetsvoorstel of je bent ertegen. Iedereen op een na in de Tweede Kamer was ervoor, dus inclusief de slaagplicht en de boeteplicht!

De heer **Thissen** (GroenLinks): Wie is er volgens u hier nu allemaal tegen?

De heer **De Graaf** (VVD): Dat weet ik niet, daar ga ik iets over zeggen!

De heer **Thissen** (GroenLinks): Wij wachten het antwoord van de minister af en maken dan, zoals dat zo mooi heet, onze mind op!

De heer **De Graaf** (VVD): Ja, maar ik reageerde op de opmerking van de heer Kox over het voorbehoud en zei dat de Tweede Kamer ondanks dat toch voor dit wetsvoorstel heeft gestemd!

De heer **Thissen** (GroenLinks): Dat klopt, het was 149 tegen 1 aan de overkant!

De heer **De Graaf** (VVD): Uiteindelijk toch ook consensus over dit wetsvoorstel zou je zo zeggen! Ja, wel in de Tweede Kamer maar niet daarbuiten. De discussie is gewoon doorgedaan alsof er geen nagenoeg unaniem besluit van de Tweede Kamer ligt in kringen van hoogleraren, in organisaties en instellingen en in gemeentekringen en zij duurt tot op dit moment voort in deze Kamer.

Wat de VVD-fractie in de discussie tot nog toe het meest is opgevallen, is de overwegend negatieve benadering van het wetsvoorstel. Men blijkt meer op zoek naar wat niet zou moeten of zou kunnen dan naar wat wel zou moeten en kunnen. Welke indruk maakt dit op de op grond van het voorliggende wetsvoorstel nog altijd circa 250.000 potentieel inburgeringsplichtige vreemdelingen in ons land, nog los van de instromende nieuwkomers? Zou met name de overheid – waartoe ik ook de volksvertegenwoordiging reken – niet juist een positieve instelling moeten uitstralen naar die grote groep ingezetenen en moeten wijzen op de kansen die een goede inburgering in onze samenleving biedt? Ik ben het eens met degenen die zeggen dat de bereidheid om in te burgeren er best is.

De heer **Middel** (PvdA): Volgens mij is het niet alleen de taak, maar de plicht van een volksvertegenwoordiger om niet alleen voorstellen te bejubelen, maar ook om de kritiek op die voorstellen serieus te nemen. De VNG heeft gewezen op de moeilijke uitvoerbaarheid op de korte termijn. Als je die kritiek deelt, is het je plicht om die kritiek in dit debat aan de orde te stellen. Wij zijn hier immers niet alleen om hosanna te roepen. Ik begrijp dan ook uw opmerking niet of u moet willen suggereren dat wij een klimaat scheppen van negativisme. Dat zou onterecht zijn, want wij wijzen alleen maar op onvolkomenheden in het wetsvoorstel in de hoop dat ze worden weggenomen of verminderd.

De heer **De Graaf** (VVD): Daar heb ik ook niets op tegen. Ik constateer alleen maar dat de stukken negatief van toon zijn. Men is niet op zoek naar wat zou kunnen en wat zou moeten, maar naar wat niet zou moeten en niet zou kunnen. Leest u de stukken maar! Ik denk dat het beter is om een andere houding aan te nemen. Ik ben dan ook blij dat ik bij een aantal woordvoerders een veel uitnodigender opstelling heb bespeurd. Wij moeten laten zien dat wij er ook zelf belang bij hebben dat die 250.000 inburgeringsplichtigen daadwerkelijk Nederlands gaan leren en een plek vinden in de Nederlandse samenleving. Ik vind het belangrijk dat de mensen die dat doen, voor vol worden aangezien. Dat is veel belangrijker dan het doordiscussiëren over de boeteplicht enzovoort. Vandaar dat ik in een interventie al zei dat die boeteplicht helemaal niet aan de orde hoeft te komen als wij bij die 250.000 mensen maar genoeg enthousiasme weten op te wekken. Als dat lukt, worden de gemeenten ook helemaal niet met een extra administratieve last opgezadeld.

Is, zo vraagt mijn fractie zich af, hetgeen wij van deze medeburgers vragen zoveel anders dan hetgeen wij onze kinderen voorhouden? Als je wilt slagen in onze hedendaagse maatschappij, moet je wel eerst een opleiding volgen en zo mogelijk een diploma halen. Opvoeders van kinderen weten dat dwang en drang daarbij aanzienlijk minder helpen dan aansporing en bemoediging. Dat probeer ik te zeggen, mijnheer Middel. Het is te hopen, dat de inburgeringsplichtige en -behoefte personen op wie dit wetsvoorstel betrekking heeft, de geboden mogelijkheid om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het creëren van het noodzakelijk perspectief in onze samenleving met beide handen zullen aangrijpen. Het is te hopen dat zij inburgering als een kans en een uitdaging zien en daarmee al diegenen die

De Graaf

op zoek zijn naar redenen waarom dit wetsvoorstel niet zou moeten of zou kunnen, in het ongelijk stellen.

Mevrouw de voorzitter. De minister heeft de essentie van dit wetsvoorstel kernachtig samengevat op bladzijde 2 van de memorie van antwoord: "Inburgering is de eerste stap op weg naar integratie in de Nederlandse samenleving. Zonder inburgering kan van integratie geen sprake zijn. Het onderhavige wetsvoorstel verplicht en faciliteert vreemdelingen om deze eerste stap naar integratie ook daadwerkelijk te zetten en daarbij resultaat te boeken. Wie geen inburgering nodig heeft, wordt daar niet toe verplicht. Wie niet kan inburgeren, wordt van de inburgeringsplicht ontheven. Wie wel kan maar niet wil inburgeren, komt in aanraking met het handhavingsinstrumentarium van het wetsvoorstel." Daar draait dit wetsvoorstel om naar de mening van mijn fractie.

De VVD-fractie dankt de minister voor de uitvoerige memorie van antwoord en het antwoord op de door de fractie gestelde vragen. Zij heeft geen verdere vragen meer over dit wetsvoorstel, zeker niet na het lezen van de nadere memorie van antwoord. Maar liefst dertien keer begint de minister haar antwoord terecht met een zinsnede als: zoals ik al eerder in de memorie van antwoord heb aangegeven. Dat is dus gemiddeld één keer per pagina. Het lezen van de nadere memorie van antwoord was voor mijn fractie dan ook een feest van herkenning! De VVD-fractie wacht de verdere beraadslagingen met een zeer positieve intentie af.

De beraadslaging wordt geschorst.

Sluiting 22.38 uur